

Sadržaj

	<i>Katarina Kruhonja</i>	4	Zajednica i održivi mir
	<i>Nena Arvaj i Aleksandra Zrinušić: intervju sa Duškom Kostićem</i>	8	Potrebno je govoriti o svojim predrasudama, stavovima i viđenjima
lokalna samouprava	<i>Zvonimir Lauc</i>	12	Cilj je zajednica u kojoj se odluke donose što je moguće bliže građanima
organiziranje zajednice	<i>Paul Cromwell</i>	18	Snaga isključenih
dobre prakse	<i>Ana Matijević</i>	20	Volonterski centar Tenja
	<i>Dragica Aleksa</i>	22	Cjeloživotno učenje – činjenje za sebe i zajednicu
	<i>Vesna Liermann</i>	24	Zajednica koja planira i surađuje
	<i>Branislav Vorkapić</i>	26	Organiziranje i mobiliziranje zajednice
	<i>Ivanka Jezerčić</i>	28	Mir kao solidarnost
usmena povijest	<i>Maja Dubljević</i>	30	Osobna sjećanja na rat u Pakracu i okolici
mladi i zajednica	<i>Tihana Bogdanović</i>	31	Volontiram u Klubu mladih Tenja
	<i>Danijela Beretin</i>	32	Mladi u Vukovaru
zaklada za razvoj lokalne zajednice	<i>Branka Kaselj</i>	34	Mudro darivanje
	<i>Angelina Hodžić</i>	36	Fondacija tuzlanske zajednice
povezivanje i umrežavanje	<i>Nikolina Svalina</i>	38	Mreža za izgradnju mira u Hrvatskoj
	<i>Leila Šehić Relić</i>	41	Potporna razvoju udruga
prikaz istraživanja	<i>Jindra Ranka, Munjiza Emerik, Peko Anđelka</i>	42	Utjecaj volontera u kreiranju izgradnje mira u multietničkim zajednicama
in memoriam		44	Petar Gazibara, Mile Mrkobrađa

KULTURA MIRA

Izdavač

Centar za mir, nenasilje i
ljudska prava Osijek

Županijska 7
HR - 31000 Osijek, Hrvatska
tel/fax: ++ 385 31 206 886

e-mail

centar-za-mir@centar-za-mir.hr

web

www.centar-za-mir.hr

uredništvo

Katarina Kruhonja
Vesna Lierman
Igor Đorđević

korektura

Milena Lončar

dizajn, prijelom i tisak

Grafika, Osijek

ISSN 1332-7240

naklada

500 kom

Tiskano uz financijsku potporu
Evangelischer
Entwicklungsdienst e.r. Bonn

Svi tekstovi u ovom broju mogu se
prenositi uz obvezno navođenje izvora.

Što ja mogu učiniti za mir

Temu ovoga broja KULTURE MIRA - ZAJEDNICA I ODRŽIVI MIR odabrali smo kao naš dodatni doprinos obilježavanju deset godina mirne reintegracije Slavonije, Baranje i istočnoga Srijema. Mozaik je sličica o tomu kako male skupine posvećenih ljudi čine promjenu, autori i autorice svih priloga su angažirani u svojim zajednicama. Po tomu je ovaj broj časopisa najbogatiji od svih dosadašnjih. Želja nam je da njima, i njihovim zajednicama, ove stranice budu znak zahvalnosti za do sada učinjeno te inspiracija za buduća nastojanja.

Vjerujemo da prikazana iskustva mogu biti od koristi i u drugim regijama koje se nose s oporavkom zajednica u ranom postkonfliktnom razdoblju, ali se ne bi trebalo ograničiti samo na to razdoblje. Pristup izgradnji mira, kako je iskušavan i ovdje prikazan, je onaj kojeg se naziva „mir od dolje“, a označava ga pojam **osnaživanje za izgradnju održivog mira**, odnosno **održivi razvoj zajednice**. Radi se o trajnom, dinamičkom procesu.

Napredovanje prema pravednom društvu koje njeguje mir nenasilnim putem je vrijednosno određeno s obzirom na: ulogu pojedinca u društvu (aktivno sudjelovanje građana), na način i smisao organiziranja skupine (samoorganiziranje i drugačije dijeljenje moći – moć “sa” umjesto moći “nad”), i s obzirom na viziju društva – zajednice/civilnog društva (koje podrazumijeva solidarnost i brigu o slabijima, neupitnost ljudskih prava, promicanje kulture odbijanja autoritarnih modela organiziranja, odlučivanja i postizanja cilja, kao i razbijanje straha od javne izloženosti i vidljivosti). Citirajući Anu Raffai, trenericu nenasilnog djelovanja koja je, zajedno sa svojim suprugom Ottom, nizom treninga pridonijela osobnom osnaživanju pojedinaca/ki za preuzimanje odgovornosti za osobni razvoj i razvoj zajednice dodajemo jednostvano pitanje koje se preporučuje radi prizivanja na aktivno sudjelovanje građana: „Što ja mogu učiniti, kako mogu pridonijeti rješavanju određenog problema? Što ja mogu učiniti za mir?“ ■

Ovaj broj KULTURE MIRA ilustrira neke od kreativnih odgovora na postavljena si takva, jednostvna, pitanja.

Uredništvo

Zajednica i održivi mir

Katarina Kruhonja

Poticaj na građansko sudjelovanje u građenju mira su neki puta teška iskustva, poput rata. Ili doživljaj zadovoljstva što sam, gotovo slučajno, sudjelovao/la u inicijativi koja je pridonijela promjeni nabolje. Ili radoznalost. Ili spontana potreba za solidarnošću...

Civilne inicijative u poslijeratnoj izgradnji mira u istočnoj Hrvatskoj

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava ima višegodišnje iskustvo rada na poslijeratnoj izgradnji mira putem oporavka multietničkih, a ratom razorenih, zajednica u istočnoj Hrvatskoj – u Tenji, Bilju, Belom Manastiru, Dalju, Vukovaru, Berku, Okučanima, Pakracu. Započeli smo programima potpore prognanima, posebice ženama i nastavnicama, imajući u vidu da će oni biti nositelji/ce oporavka života u svojim zajednicama. Upravo su prognanici bili ti koji su predložili da se pokuša otvoriti komunikacija s njihovim nekadašnjim susjedima, prijateljima i rođacima koji su bili na okupiranom području. Željeli su vidjeti što oni misle o njihovu povratku, ima li i na toj strani onih koji se žele založiti za mir. Tako se je, još prije mirne reintegracije, a dok su telefonske veze bile potpuno blokirane, uz potporu domaćih i međunarodnih mirovnih organizacija u Mohaču srelo i razgovaralo preko tisuću ljudi.

Mirna reintegracija je dala politički okvir za mirovno djelovanje «od dole»

Mirna reintegracija

Mirna reintegracija je dala politički okvir za mirovno djelovanje „od dole“. UN-ov mandat je, po prvi puta, uključio civilne inicijative u provedbu mirovnog procesa koji je, uvjeren sam, i radi toga postao

njihovom najuspješnijom mirovnom misijom. Mirovne organizacije iz Hrvatske i Srbije surađivale su na podršci povratku prognanih, integraciji srpskog stanovništva u Republiku Hrvatsku i građenju međusobnog povjerenja u multietničkim zajednicama. U to je vrijeme stotinjak mirovnih aktivista svakodnevno tražilo i dobivalo propusnicu da uđu u Podunavlje kako bi provodili aktivnosti. Bilo nas je puno više nego civilnih dužnosnika UN-a.

Prognanicima, ženama i nastavnicama smo prilazili kao budućim nositeljima oporavka zajednice

Na kraju mandata UN-a, 1988. godine, u Podunavlju su uspostavljeni preduvjeti za povratak i obnovu mirnodopskog života - institucije su integrirane u pravno-politički sustav Republike Hrvatske, a Srbi koji su željeli ostanu, ostvarili su status hrvatskih građana. Povratak prognanih Hrvata s jedne strane, integracija i ostvarivanje građanskih prava Srba s druge strane te, posebice teški i traumatični procesi suočavanja s razorenim domovima i susreti ljudi koji su bili na sukobljenim stranama rata tek su bili pred svakim pojedincem/kom i pred cjelokupnom zajednicom.

Oporavak zajednica

Mi smo u Centru za mir tada procijenili da je važno dati potporu ljudima i zajednicama pred kojima je taj zadatak. Okupili smo mlade ljude, dali im bazični trening o vrijednostima, pristupima i vje-

štinama korisnim za građenje mira „od dole“ – tj. mobilizacijom i uključivanjem onih o kojima se tu i radi – mještana i mještanki. Oni su kao potpora procesima oporavka i mirnodopskog organiziranja zajednica u tim zajednicama radili kroz tri godine.

Od „slušanja“ prema uključivanju

Prvi korak mirovnih timova u zajednicama bio je provođenje „slušanja“ – razgovor s mještanima i mještankama (aktivno slušajući) o tome kako se osjećaju, što misle o situaciji u zajednici, što misle da bi se moglo poboljšati te kako bi on/ona mogli toj promjeni pridonijeti. Time je otvorena komunikacija sa zajednicom i uspostavljeni su temelji za osnaživanje mještana/ki da se uključe u rad za opće dobro zajednice – u one aktivnosti za koje sami misle da bi bile važne i korisne.

Programom «slušanja» smo otvarali komunikaciju

Te su aktivnosti – ujedno, i uvijek, postupno otvarale komunikaciju između skupina ljudi koje su donedavno bile u u ratnom sukobu. Bilo da se radilo o uljepšavanju mjesta cvijećem, humanitarnoj akciji ili kampu za mlade.

Od radionice do građanske inicijative

Radionice s različitim temama od interese za sudionika, koje su vođene na način da potiču osobni razvoj, uvažavanje različitosti te dijalog i suradnju,

Katarina Kruhonja: članica Centra za mir, nenasilje i ljudska prava, koordinirala je rad mirovnih timova.

bile su male „tvornice“ osnaživanja za djelovanje u zajednici. Tu se stjecalo samopouzdanje (povjerenje u sebe i svoje sposobnosti, svijest o sebi i što želim te hrabrost da to kažem i učinim). Prorađivali su se strahovi, stereotipovi,

Edukacija doprinosi osnaživanju za djelovanje u zajednici

predrasude i sukobi u skupini. Sukobu u skupini se prilazilo kao povlaštenom mjestu učenja na kome se problem razlučuje od čovjeka i na kome se prema problemu biva oštar, a prema čovjeku blag. Tako se, umjesto krivnje i odupira-

nja krivnji jača spremnost za preuzimanje odgovornosti. Unapređivalo se znanja i vještine korisne za rad u skupini i u zajednici (i u javnosti): nenasilna komunikacija, upravljanje sukobima, vještine planiranja i organizacijske sposobnosti.

Sudjelovanje u pokrenutim inicijativama utvrđivalo je samopouzdanje i povezivalo pojedince/ke u inicijative a, postupno, i u udruge.

„Dijalogom prema budućnosti“

Kada su se u zajednicama već osnažile pojedine volonterske građanske skupine i udruge, u Centru za mir smo razmišljali što bi mogao biti naš budući doprinos zajednicama, ukoliko bi uopće bio potreban i poželjan. Iz samih smo zajednica dobili odgovore. Neke su skupine još tražile mentorsku potporu. Svi su očekivali da ih se poveže sa sličnim organizacijama u Hrvatskoj, regiji i svijetu kako bi razmjenjivali iskustva i razvijali partnerske odnose. Svi su željeli unaprijediti odnose s lokalnim institucijama (školama, centrima za socijalni rad i sl) i, naročito, s lokalnom samoupravom - nedostajalo je razumijevanja i suradnje.

Dogovor oko zajedničkog «tla» je temelj za povezanost i suradnju

Kakvoj zajednici težimo?

Zajednica je prostorna i funkcionalna povezanost ljudi oko dobara, kulture i tradicije: obitelj, lokalna zajednica, država, svijet – gdje kvaliteta života, poželjna budućnost i zajednička nada ovise o ljudskoj povezanosti i povjerenju!

Ako su muž i žena (partneri), roditelji i djece povezani na način da pomažu jedni drugima da ostvaruju svoje ljud-

ske potencijale – ljubav (suosjećanje), mudrost, hrabrost i kreativnost, oni će graditi sretan dom koji daje ugodu, sigurnost i snagu **obitelji i prijateljima**.

Ako su ljudi koji žive prostorno zajedno (**kvart, mjesto, općina**) povezani na način da ostvaruju svoje ljudske potencijale njihova će zajednica biti utemeljena na solidarnosti, uključivanju svih i suradnji između običnih ljudi,

Stoga smo sljedeće tri godine radili upravo na:

- pružanju praktične potpore skupinama građana u provođenju aktivnosti korisnim za zajednicu,
- jačanju kapaciteta organizacija civilnoga društva u zajednicama (udruge, volonterskih centara),
- umrežavanju različitih subjekata u zajednici (lokalne uprave, NVO-a, institucija, neformalnih lidera, aktivnih građana i sl.) te povezivanje na lokalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.

Seminarima „Dijalogom prema budućnosti – moć suradnje“ stvarali smo prostor za povezivanje različitih dionika zajednice, uključujući lokalnu samoupravu oko usaglašavanja zajedničke vizije poželjne budućnosti i definiranju konkretnih aktivnosti na kojim će surađivati.

Socijalna akcija

Zajedničkim aktivnostima mještana i lokalne uprave na ostvarenju zajedničke vizije dobilo se iskustvo socijalne akcije – akcije koja uključuje sve koji se žele uključiti (jer svako može pridonijeti na svoj način), a koja je na boljitak cjelokupne zajednice (ne isključujući nikoga nego, dapače, posebno brine za ranjive i marginalizirane). Rezultati takve suradnje su u različitim zajednicama različiti – oni zrcale specifične potrebe zajednica, ali i kreativnost kako na te potrebe odgovoriti – od sportskih klubova – do medijacijskih centara u kojima volonteri medijatori u suradnji s policajcima i sudovima pružaju pomoć za mirno rješavanje sporova.

Osnaživanje za sudjelovanje u socijalnoj akciji

Osnažena osoba prepoznaje da posjeduje snagu kojom može mijenjati vlastiti život. Ona poznaje i razumije situaciju, posjeduje vještine i samopouzdanje koje je stekla uporabom tih vještina kao i dostatnu razinu samosvijesti o tome kako je iznutra (što osjeća, misli, zna, želi) i što joj nedostaje, treba – poznaje, razumije i artikulira svoje potrebe.

Osoba koja je iskusila biti osnaženom – dakle ima iskustvo vlastitog razvoja, bolje će razumjeti i ljudske poteškoće i pasivnost te vjerovati u još neotkrivene mogućnosti. Bit će spremnija pružiti potporu procesu osnaživanja ljudi s kojima živi i radi. Osnaživanje je stoga postavljanje temelja za građansko sudjelovanje u nenasilnom zalaganju za mir. Ono se odnosi na osobni razvoj, sudjelovanje i suradnju.

Pri tomu se njeguju vrijednosti, stavovi i ponašanja koji se temelje na uvažavanju svakog ljudskog bića, odricanju od uporabe nasilja i njegovanju kreativnih mogućnosti u rješavanju sukoba i problema.

Ključne vještine su: nenasilna komunikacija, analiza i upravljanje sukobom, i timski rad u samoorganiziranoj skupini.

Mir kao miroljubivi odnosi

U miroljubivim odnosima pojedinci i skupine nalaze prostor za razvoj na temelju vlastitih mogućnosti, a ne na račun drugih i na štetu prirode. To je i definicija održivog razvoja i njegova poveznica s mirom

Kada je Centar za mir, nenasilje i ljudska prava u svibnju 1992. godine, dok je još trajao rat, a Osijek bio ciljem atrilje-riskih napada, objavio svoje osnivanje i najavio svoje djelovanje, većina reakcija koju sam imala prilike čuti je bila: „Pa što vi mislite da mi nismo za mir, no sada je rat – važno je obraniti se i preživjeti“. Danas, pred parlamentarne izbore u relativno stabilnom trendu jačanja demokracije u Hrvatskoj komentari našeg rada uglavnom sadrže čuđenje – zašto govoriti o miru kad je rat iza nas.

S odmakom od petnaestak godina i sa iskustvom petnaestogodišnjeg građanskog aktivizma znam koliko je važno da se odlučujemo za mir i nastojimo prema miru i dok rat traje. I kako je važno, miru prilaziti kao aktivnom stanju koji nije samo puka odsutnost rata nego kao načinu uređivanja odnosa.

Zalaganje za mir u ratu

Napori za mir tijekom rata su: spriječiti eskalaciju oružanoga sukoba do međusobnog uništenja i samouništenja i ne odustati od zalaganja za prestanak rata i dogovorno rješavanje sukoba; pomagati potrebitima, a uvažavanje dostojanstva svakoga ljudskog bića, uključujući neprijatelja, ne odgađati za neka druga vremena. Običan čovjek, zapravo, zna da ni u ratu nije dozvoljeno maltretirati

i ubijati djecu, žene, civile, zarobljenike i bolesnike, što predstavlja temelj međunarodnom humanitarnom pravu, odnosno prirodopravnom shvaćanju da nema opravdanja za ratne zločine.

Hitna faza poslijeratne izgradnje mira

Boutros Boutros-Ghali je 1995. godine aktualizirao političku definiciju izgradnje mira. Hitna faza izgradnje mira neposredno nakon rata obuhvaća zadovoljavanje elementarnih ljudskih potreba i uspostavljanje mehanizama za izgradnju mira kao što su: demilitarizacija, politički pregovori, razminiranje, humanitarna pomoć, rad na traumama, zaštita ljudskih prava, uspostavljanje mehanizama povratka, ekonomska pomoć, uspostava institucija pravne države i prvi demokratski izbori.

U dugoročnoj fazi izgradnje mira implementiraju se navedeni mehanizmi s ciljem izgradnje održivog mira. Izgrađuje se i jača civilno društvo i zajednička sigurnost. Gradi se povjerenje. Ulažu se sustavni napori u proradu negativnog naslijeđa sukoba i u ostvarivanje pravde iza rata. Radi se o pravosudnim i nepravosudnim mjerama koje uključuju: suđenja za ratne zločine; simbolične i materijalne reparacije te institucionalne reforme – lustracije. Izgrađuju se

kapaciteti za nenasilnu transformaciju sukoba, unapređuju odnosi među spolovima, jača se ekonomski i socijalni razvoj.

Što mogu ja učiniti?

Kako građani kao pojedinci/ke mogu prepoznati svoju ulogu u tim, čini se, vrlo kompliciranim, procesima? Meni je korisno mir razumjevati kao miroljubive odnose – odnose u kojima pojedinci i skupine nalaze prostor za razvoj na temelju vlastitih mogućnosti, a ne na račun drugih. Adam Curle je rekao: „Graditi mir je vrlo jednostavna računica: popravljati odnose tako da prave više dobra negoli štete, bilo da se radi na emotivnom, psihološkom, ekonomskom ili političkom planu.“ Odgovori i aktivnosti biti će različiti, ovisno o zadaći koju u uređenoj zajednici/državi obnašamo, ali jednako su važni. U obitelji, na radnom mjestu, školi, zajednici.

Što mi pomaže da krenem?

Neki puta su to teška iskustva poput rata ili raspada odnosa do kojeg nam je stalo. Ili doživljaj zadovoljstva što sam, gotovo slučajno, sudjelovao/la u inicijativi koja je pridonijela promjeni na bolje - koja je utjecala. Ili ljutnja – pa nešto se, konačno, treba poduzeti! Ili radoznalost. Ili spontana potreba za solidarnošću! ■

K.K.

Igor Đorđević mirovni radnik, organizator zajednice i trener

Htio sam osobno pridonijeti procesima mirne integracije. Sada radim na uvođenju učeničke medijacije u osnovne škole

Igor Đorđević rođen je u Osijeku 1972. Svoj rad u civilnom sektoru započinje na Pravnom fakultetu (katedra za sociologiju) gdje je kroz istraživanja o društvenim zbivanjima u poratnoj Hrvatskoj postaje zainteresiran za razvoj demokracije.

Tijekom 1995. godine, uvidjevši problem porasta zlorabe droga, alkohola i drugih pijata, pokreće udrugu mladih Filantrop koja okuplja mlade na prevenciji ovisnosti. U udruzi volontira sve do 1998. kada se uključuje u izobrazbu za mirovne radnike Centra za mir, nenasilje i ljudska prava. Mirovnim radom našao se privučen zbog potrebe osobnog doprinosa procesu mirne reintegracije koji je tada započeo. Bilo mu je važno pronaći način kako aktivno sudjelovati u izgradnji međuljudskih odnosa te vrijednostima nenasilja koje su mu bile vidljive u mi-

siji Centra za mir. Od tada osam godina radi kao mirovni radnik i aktivista na projektima izgradnje lokalnih zajednica u Tenji, Dalju, Vukovaru, Berku, Okučanima, Belom Manastiru i Osijeku.

Unazad tri godine više radi kao trener iz područja planiranja i izrade projektnih prijedloga te različitih edukacija vezanih uz temu mirovnog obrazovanja. Od ove školske godine provodi treninge iz medijacije za uvođenje medijacije u osnovne škole – za osposobljavanje učenika da posreduju pri mirnom rješavanju sukoba.

Vesna Liermann mirovna radnica, organizatorica zajednice i trenerica

Bez „malog“ čovjeka nema razvoja zajednice

Vesna Liermann rođena je 1954. god. u Osijeku, dugogodišnja je mirovna aktivistica, a djelatnica Centra za mir od 1998. godine. Preko petnaest godina živjela je i radila u S. R. Njemačkoj, gdje je stekla i prva iskustva u mirovnim radu. Nekoliko godina bila je angažirana u Kirche in Not u Koenigsteinu (Crkva u potrebi), internacionalnoj katoličkoj misiji koja pomaže prognanim crkvama u svijetu.

U poslijeratnu izgradnju mira u Hrvatskoj se uključila 1998. godine kao članica mirovnih timova Centra za mir iz Osijeka koji su, nakon mirne reintegracije, bili podrška povratku i obnovi ratom pogođenih mjesta istočne Hrvatske. Gotovo desetak godina rada s mještanima Tenje, Dalje, Vukovara, Berka, Belog Manastira i Okučana utvrdile su njen stav da bez uključivanja „malog“ čovjeka u razvoj lokalnih zajednica ne može biti dugoročnih pozitivnih društvenih promjena. Podjednako važnost daje osobnom osnaživanju pojedinaca/ki, njihovom uključivanju u razvoj zajednice

i suradnji između različitih čimbenika jedne zajednice, uključujući lokalnu samoupravu.

Poslijeratni oporavak ljudi i zajednica u kojima radi nije lak i nije brz. No, Vesna već od 2002. godine uspijeva okupljati zainteresirane mještane, predstavnike različitih inicijativa, institucija i lokalne uprave na tzv. radionice „budućnost“ - sudioničkog planiranja poželjne budućnosti zajednice. Te radionice su mjesto susreta i dijaloga oko zajedničkog „tla“ – oko čega se slažu, te motivacija da učine nešto za svoju zajednicu. Aktivnosti planirane na takav način povezuju mještane oko zajedničkog dobra.

Potrebno je govoriti o svojim predrasudama, stavovima i viđenjima

Intervju sačinila Nena Arvaj, a za članak uredila Aleksandra Zrnušić

Edukacija mi je pomogla da uvidim svoju komunikacijsku sposobnost te kako moj rad može pridonijeti kvalitetnom životu. Većina ljudi nije toga svjesna

Duško Kostić je Rom. Nije neumjesno započeti tekst ovom rečenicom jer će o sebi govoriti osoba koja je svojom osobnošću, upornošću te snagom i vjerom u budućnost učinila puno toga za svoju romsku i belomanastirsku zajednicu.

Razlog?

Treba li ga tražiti?

Rat ga je presreo u srcu Baranje, u Belom Manastiru, unijevši mu nemir u posljednje godine djetinjstva – školu, nogomet i druženja. Odjednom barikade, ljudi s oružjem i strah u ljudima... Neimaština, borba za preživljavanje, nesigurnost...

Godine 1993. završava srednju školu. No, za njega je prekretnica početak mirne reintegracije – vidi da može učiniti nešto jer ljudima može slobodno gledati u oči.

Ističe važnost cjeloživotnog učenja i sam prolazi niz neformalnih edukacija iz područja komunikacije, organizacije zajednice i mirovnog odgoja.

Predano radi na poboljšanju kvalitete života i međuljudskih odnosa u svojoj zajednici.

U vrijeme kada je započeo rat bili ste srednjoškolac?

Da. Da se nešto događa primijetio sam kada smo počeli nailaziti na barikade i kontrole pred mjestima u Slavoniji u koje smo odlazili na utakmice. Nisam razumio zašto su mi rekli da ne mogu više trenirati nogomet, bio sam u petnaestoj

godini i najboljoj formi. Ljudi su se počeli u grupicama povlačiti u kuće. Zatim politički mitinzi i incidenti. Čuli smo povremeno pucnjeve te za ubojstva Hrvata i Srba po rubovima grada prema šumi i u planini. Nismo znali kuda nestaju moji prijatelji dok jedna skupina nije organizirano otišla na more. Govorili su da idu na dva-tri dana. Onda mi je bilo čudno zašto ih nema, jesu li u logorima? Srbi su u nekoliko dana zauzeli policijsku postaju i preuzeli vlast. U školi su nas čuvali naoružani ljudi. Bilo me je strah, bili su u najmanju ruku čudni, bojao sam se da će povrijediti nekoga od nas. Izbjegavao sam odlaske na kafiće i mjesta gdje bih mogao naići na naoružane ljude. Znalo se koji su ljudi pljačkali, njih smo izbjegavali. U mom su susjedstvu svi neobrazovani ljudi. Za mene je bilo strašno to što su ljudi koji su ostali, bez obzira na nacionalnost, na nagovor drugih, uzimali oružje i odlazili na barikade.

Nije bilo organiziranog otpora ratu, ipak su ljudi pomagali jedni drugima

Kako je rat utjecao na Vaše odnose prema prijateljima, susjedima...

Što se mene tiče, ne previše. Na sreću, nisam imao velikih traumatskih iskustava jer mi nitko iz obitelji nije poginuo. Vjero-

jatno zato imam pozitivniji stav od većine ljudi, posebice od onih koji su u ratu ostali bez najmilijih. Moja je majka katolkinja, a otac Rom, pravoslavac. Ni prije rata moja se obitelj nije bavila politikom. Otac je bio u građevinskoj firmi pa su ga, kako nije htio uzeti oružje, stavili na prvu crtu da gradi bunkere i izvlači mrtve. No, zato smo, na neki način, bili sigurni. Uvijek sam suosjećao sa svim stradalima, mogli smo pogledati ljudima u oči.

Kako ste se uključili u rad za svoju zajednicu?

Od početka mirne reintegracije, 1997. godine, pomagao sam da povratnici običu svoje kuće i da ostvare kontakte s obiteljima privremeno smještenim u njihovim domovima. Da to bude bez većih incidenata, na ljudski način. Nije bilo lako. Počeli smo pokretati susrete ljudi kroz športske aktivnosti.

Kada sam saznao za mirovni tim Centra za mir iz Osijeka, bilo mi je drago da postoji takva organizacija. U prvom razgovoru su me lijepo prihvatili i pozvali na seminar o komunikacijskim vještinama u lloku. To mi je zvučalo zanimljivo. Ondje sam se oduševio. Bilo je puno ljudi iz Slavonije i Baranje, čak iz Slavonskog Broda i Okučana. Govorili smo različito, ekavicom ili ijekavicom, no nije bilo „prepucavanja“. Seminar je trajao četiri dana. Dao mi je sigurnost i motiv da se po povratku još više uključim.

Kakve ste aktivnosti tada mogli provoditi u romskoj zajednici?

Želio sam iskustvo i znanje, koje sam na seminaru usvojio, iskoristiti za svoju

Rad i trud se isplate

Duško Kostić

Rođen: 1973. godine

Zanimanje: student Učiteljskog studija na Filozofskom fakultetu u Osijeku

Živi i radi u Belom Manastiru.

Osnivač je i predsjednik Udruge romskog prijateljstva Luna.

Vjećnik je u Vijeću manjina općine Beli Manastir

Volonterski radi u Medijacijskom centru u Belom Manastiru i Osijeku kao medijator pri odgovornom rješavanju sporova

romsku zajednicu te ga prenijeti mladima koji su, na žalost, nedovoljno motivirani za školovanje. Želio sam da i oni shvate koliko komunikacijske vještine mogu značiti za njihov život i napredak u zajednici. Htio sam uključiti što veći broj mladih koji bi mogli završiti neku srednju školu ili zanat.

No nije bilo lako pridobiti ih. S mirovnim timom sam u romskoj zajednici proveo projekt slušanja. U obilasku romskih obitelji saznali smo puno toga: kako im se može pomoći, čuli smo njihove probleme, viđenje rata, što im je najpotrebnije. Tako sam dobio više informacija i mogućnosti kako im se približiti. Nisam im mogao financijski pomoći, ali sam mogao educirati sebe kako od donatora dobiti pomoć. Centar za mir osigurao je

10 plastenika kako bi obiteljima pomogli da bolje žive. No, ljudi nisu bili dovoljno educirani ni motivirani, čekali su sve „na gotovo“, nije bilo dovoljno odgovornosti. Nakon godinu dana je sve propalo. Ljudi su bili nepovjerljivi nakon toga.

Ali ipak smo, na sreću, nastavili rad s djecom – kroz seminare, odlaske na ljetovanje, zimovanja te ostale oblike neformalne edukacije.

I sami ste prošli dosta edukacija?

Već sam jedanaestu godinu uključen u rad nevladinih organizacija. Prošao sam niz radionica: timski rad, strateška planiranja i dizajniranja rada u zajednici, učio kako okupiti različite nacionalnosti kroz niz aktivnosti te športske i kulturne sadržaje, kako pomoći socijalo ugroženoj skupini, osobito djeci jer su najranjivija skupina.

Nastojimo popraviti međuljudske odnose i kvalitetu života

Na koji ste način nastavili rad u zajednicama?

Dvije su udruge proistekle iz mirovnog tima: Udruga romskog prijateljstva Luna, na čijem sam čelu, te Baranjski civilni centar. Dosta smo prepoznatljiviji s našim radom, angažmanom i rezultatima. U suradnji s drugim organizacijama smo, kroz razne programe, nastojali poboljšati ne samo situaciju u međuljudskim odnosima, nego i kvalitetu života. Ljudi su nas prihvatili jer radimo za cijelu zajednicu, a ne za jednu skupinu ljudi. Radimo na širenju kvalitete života; da nitko nikog ne vrijeđa, da se svi ugodno osjećaju i da su dobrodošli. Na našim radionicama ima više onih koji nisu Romi nego Roma.

Trudimo se uključiti lokalnu samoupravu, škole, centar za socijalnu skrb, domove zdravlja.

Surađujemo sa stomatolozima, gineko-

čije je kada djeci o tom pričaju stručne osobe koje neće pričati po ulici o onome što ih djeca pitaju. Još uvijek su to tabu teme. Roditelji nisu educirani o tim temama, a mladi nemaju informacija.

Ako ugroženim skupinama bude bolje, bolje će biti zajednici

Što biste izdvojili kao postignuća koja Vas posebno ohrabruju?

Problem Roma je nedovoljno obrazovanje i rana udaja. Prije tri godine je u Baranji bilo troje romske djece u srednjoj školi. Sada ih je dvadeset i troje.

Trećina učenika upisanih ove školske godine u II. srednju školu u Belom Manastiru su Romi. To dovoljno govori o mom radu. Potrebno je puno truda, volje i financija. Nije isto. Neromsko dijete ima računalo i svoju sobu, a Rom ni televizor ni uredan radni stol i svoju sobu za učenje. Roditelji nisu obrazovani i ne mogu im pomoći. Danas sam, eto, bio na roditeljskom sastanku.

Važno mi je što po mnogim stvarima vidim da je zajednica prema nama otvorenija, gleda nas drugačije nego prije.

Kako povezujete svoj osobni razvoj s radom u zajednici?

Dosta sam utjecao na zajednicu. Posebno otkad sam upisao fakultet. Više me cijene. Uvidjeli su da se rad i trud isplati. Puno sam toga i sam uvidio i prepoznao. Posebice jer živim s njima i u takvoj, socijalno ugroženoj, sredini. Akademski sam građanin, predstavnik sam u Vijeću manjina pa predlažem smjernice kako da se stvari poboljšaju. Najučinkovitiji smo u odnosu na ostale manjine u Baranji. Druge se manjine mogu ugledati na nas. Tako kažu. Ali mi imamo i najviše problema. Mi se bavimo infrastrukturom i motivacijom da djeca idu u školu, dok drugi imaju problema s gradnjom kuća.

Koje su poteškoće rada u zajednici i za zajednicu?

Puno ih je, od prostora pa nadalje. Rad u zajednici zahtijeva velik trud. ●●●

¹ Ovo su dijelovi kazivanja osobnih sjećanja na rat i na poslijeratni mirovni angažman Duška Kostića iz Baranje.

Cjelokupnoj zajednici je bolje kad je bolje ugroženim skupinama

Neke od aktivnosti u zajednicama koje je pokrenuo i u kojima sudjeluje Duško Kostić

• Program slušanja

Prvi korak u sustavnom radu za zajednicu bili su strukturirani intervjui s romskim obiteljima u Baranji. Tako se saznalo kakve poteškoće imaju, što im treba i na koji način bi se htjeli sami uključiti u rješavanje problema romske zajednice. Ujedno, zajednica je čula motive i namjere aktivista.

• Folklorna skupina mladih

Na očuvanju romske tradicije i kulture predano rade članice i članovi **folklorne skupine**. Nastupili su na sajmu udruga mladih u Slatini pred više od tristo gledatelja, na danima općine Čeminac (oko sto gledatelja) te u pje-sničkim večerima u Berku (oko dvjesto gledatelja).

• Čuvari priča

Sakupljanjem usmene predaje u romskoj zajednici u Baranji zabilježen je način života Roma, običaji, jezik, narodne priče i bajke – da djeca saznaju od starijih Roma kako se prije živjelo i da romski jezik uče prepričavanjem priča na dva jezika (bajaški i romano čip).

• Priča o vrijednostima

Radionica te priprema kazališne predstave s tematikom očuvanja i njegovanja različitosti.

U predstavu su bila uključena djeca romske nacionalnosti, udomiteljskih obitelji i djeca s posebnim potrebama. Predstava je prikazana u Osnovnoj školi *Franjo Tuđman* pred oko 130 djece i nastavnika. Uspjeh i oduševljenje potakli su ovu skupinu volontera da krenu u pripremu prve kazališne predstave na romskom jeziku na području Baranje.

• Sportsko–kulturne manifestacije

Nogometna utakmica održana je između Roma iz Slavenskog Broda i Belog Manastira. Na kulturnom programu i druženju bilo je oko osamdest osoba.

Drugi susret, također nogometni, odigran je između predstavnika lokalne uprave i nevladinih organizacija. Važan dio bio je druženje djelatnika uprave i članove nevladinih organizacija.

• Udruga romskog prijateljstva Luna

U udruzi *Luna* uvijek volontira poneki strani volonter/ka, ili civilni ročnik. Najčešće provode edukaciju iz engleskog jezika za djecu i mlade, a uvijek pridonose upoznavanju drugih kultura i povezivanju s ljudima iz mjesta iz kojih dolaze.

• Humanitarna pomoć kao mjesto susreta

Organizirane su brojne humanitarne akcije. Za Duška je to uvijek susret između ljudi. Tako su, primjerice, volonteri iz Tenja, pred zimu, obišli devet romskih obitelji i uručili im tople prekrivači. Ili, nakon humanitarne akcije, koja je obuhvatila oko 450 romskih obitelji, proveden je razgovor o problemima romske manjine u Hrvatskoj sa studentima Teološkoevadeoskog falulteta u Osijeku koji su pomoć prikupili.

• Medijacija

Promovira se i prakticira medijacija - mirno rješavanje sukoba uz pomoć treće neutralne strane. Duško je i sam obučeni mirovni posrednik – medijator za sporove u zajednici.

• Voda za bolji život

Članovi romske zajednice su se uspješno angažirali u rješavanje pitanja pitke vode u njihovom naselju.

• **Suradnja s romskim udrugama** (Romskim kulturnim centrom iz Pecuha i s romskom udrugom Ludari iz Slavenskog Broda) u različitim aktivnostima, posebice kulturnim, je i formalno uspostavljena potpisivanjem Povelje o suradnji.

• Putem **radionica, tribina i predavanja** provodi se edukacija romske zajednice, posebice mladih, iz područja zdravlja, spolnog odgoja, ljudskih prava...

• Tribina Da li volontiramo

U suradnji Centra za mir, Volonterskog centra Osijek, udruge *Oaza* iz Belog Manastira te Volonterskog savjeta Belog Manastira 17. travnja 2007. organizirana je javna tribina o volonterstvu. Tribinu je posjetilo šezdesetak osoba, na kojoj su postavljena mnoga pitanja i komentirane mogućnosti, izazovi i teškoće pri volontiranju.

Ljudi prvenstveno gledaju svoju egzistenciju. Ja još nisam osnovao svoju obitelj, i izdvajam vrijeme za rad s mladima. Edukacija mi je pomogla da vidim svoju komunikacijsku sposobnost te kako moj rad može pridonijeti kvalitetnom životu. Većina ljudi nije toga svjesna i ne želi se time izravno baviti.

Kroz medije i radionice pokušavam skrenuti pozornost na to da ako Romima i ostalim socijalno ugroženim skupinama bude bolje, bit će bolje i cjelokupnoj zajednici. Lokalna samouprava i druge institucije to su prepoznale i podržavaju nas.

Što priželjkujete, na čemu želite raditi u budućnosti?

Mlade usmjeravam da završe makar zamat i da razmisle, jer su zreliji s 18 nego s 14 godina. Želio bih da se ne žene prije 18. godine, posebice djevojčice.

Mladi iz Dalja, Vukovara i Belog Manastira pomažu urediti prostor udruge Luna

Trećina učenika upisanih ove godine u II. srednju školu u Belom Manastiru su Romi

Ne bih se složio da je rana udaja/ženidba tradicija, mislim da je to neimaština. Djeca jedva čekaju da izađu iz obitelji kada napune 15 -16 godina, a glavni razlog tomu je siromaštvo iz kojeg se želi pobjeći. Drago mi je kada vidim da se odluče ići dalje u školu. Posebice što se s ostalima uključuju u aktivnosti i što ih ostali prihvaćaju kakvi jesu. Meni je izazov da se mladi osposobe tako da, za razliku od njihovih roditelja, mogu

sjesti sa svojom djecom te im pomoći kod učenja.

Nadam se da će biti više mladih koji završavaju srednje škole i da će se i dalje uključivati u rad za boljitak svoje zajednice. Ne moraju ostati u „Luni“, već u bilo kojem segmentu gdje će pomagati drugima, a time i sebi.

Želim da mladi bude aktivni

Što bi se trebalo činiti da više ne bude rata?

Do prije pet godina bilo je nepojmljivo da mladi Srbi i Hrvati sjednu zajedno u kafić. Potrebno je što više govoriti o svojim predrasudama, stavovima i vide-njima. Svi mi imamo predrasude, ali ako se o tome bude govorilo, bit će manje sukoba. Onda je i manja vjerojatnost da će biti rata. Zato i učimo djecu nenasilnoj komunikaciji, da kažu svoje potrebe, želje i viđenja na način da nikoga ne uvrijede. Nadamo se da će i oni isto tako u svojim obiteljima promovirati toleranciju i nenasilje.

Udruga romskog prijateljstva Luna: učenje kroz povezivanje, radionice engleskog jezika sa volonterkom iz Norveške

Cilj je zajednica u kojoj se odluke donose što je moguće bliže građanima

Prof. dr. sc. Zvonimir Lauc

Lokalna samouprava odgovara na zahtjev za kvalitetnim društvenim razvojem gdje će pojedinac imati šansu pune emancipacije (moralne, intelektualne, estetske) u ostvarivanju svojih potreba i interesa na način da istovremeno ostvaruje i opće dobro zajednice

Pravo na lokalnu samoupravu je zagwarantirano Ustavom

Hrvatski ustavotvorac je prepoznao važnost lokalne i regionalne samouprave te je to pravo građana izjednačio s ostalim ljudskim pravima i temeljnim slobodama, kao što su to osobne i političke slobode i prava, gospodarska, socijalna i kulturna prava. Time je i za pravo na lokalnu i regionalnu samoupravu utvrđena ustavnopravna zaštita, putem ustavne tužbe pred Ustavnim sudom.

Lokalna samouprava je razina vladavine najbližija građaninu

Kod postupka ocjene suglasnosti zakona s Ustavom (načelo ustavnosti) otvorena je mogućnost da se kao ovlašteni predlagачi mogu pojaviti i predstavnička tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, dakle, imaju mogućnost utjecaja na kvalitetu konačnih propisa. Općinsko vijeće, gradsko vijeće i županijska skupština imaju pravo podnijeti zahtjev za ocjenu suglasnosti zakona ili pojedinih njegovih odredbi u slučaju kada smatraju da zakon kojim se uređuje ustrojstvo, djelokrug ili financiranje tih jedinica nije u skladu s Ustavom. Zaštita ne završava unutar nacionalne granice, nego se ostvaruje i pred Sudom za ljudska prava u Strasbourg.

Pravo na sudjelovanje – puna emancipacija pojedinca/ke

Da bi se moglo promišljati o pravnom funkcioniranju jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, nužno je ovu temu staviti u kontekst svekolikog društvenog razvitka i analizirati svjetsko, barem europsko okruženje. Vjerojatno najvažnije i najaktualnije pitanje danas je - kako osmišljavati i živjeti kvalitetan društveni razvoj gdje će pojedinac imati šansu pune emancipacije (moralne, intelektualne, estetske) u ostvarivanju svojih potreba i interesa na način da

U lokalnim institucijama leži snaga slobodnih naroda

istovremeno ostvaruje i opće dobro zajednice. Upravo na lokalnoj razini sveukupni društveni razvitak je "najopipljiviji", najprepoznatljiviji, prvenstveno kroz dosegnutu razinu osobnog i društvenog standarda u svim spomenutim segmentima. Participacija ne samo u businessu, nego i u političkom životu, prvenstveno na lokalnoj razini, postaje jedno od univerzalno prihvaćenih standarda i mjerila razine društvenoga razvoja. Tako i Europa, oblikovana kao Europska unija, ima za cilj biti što je moguće bliža zajednica među ljudima Europe u kojoj se odluke donose što je moguće bliže građanima.

Civilno društvo - sloboda samoorganiziranja „odozdo“

Danas je opće poznato i prihvaćeno da učinkovito tržišno gospodarstvo i poduzetništvo, visoki standardi očuvanja prirode i okoliša, te ljudska prava po standardima ozbiljenja uz učinkovitu i demokratsku zaštitu i promičbu su temeljni kriteriji **civilnoga društva**. Civilno (građansko) društvo (*civic community*) je oblik demokracije u kojoj individue aktivno participiraju u javnom životu te podrazumijeva slobodu samoorganiziranja ("odozdo") od obitelji do države. Ovaj oblik ima "horizontalnu" kooperaciju. Informatičkim rječnikom iskazano, to je umreženo društvo koje najvećim dijelom timski priprema, donosi i provodi odluke. Procesi globalizacije, tranzicije, diferenciranja i integracije zahtijevaju novo promišljanje. Europa, pa i cijeli svijet susreću se s nužnošću reformiranja institucija s namjerom ubrzanja i kvalitetnijeg procesa odlučivanja, njihove veće učinkovitosti i demokratičnosti.

Načelo supsidijarnosti

Po pitanju razine donošenja relevantnih odluka, svjedoci smo kopernikanskih mijena. Nastoji se donositi odluke što je više moguće bliže građanima, pri čemu se primjenjuje načelo **supsidijarnosti**. Predmijeva se da najveći broj najznačajnijih odluka treba donositi na lokalnoj razini, zatim na regionalnoj, pa na nacionalnoj i na kraju na nadnacionalnoj razini. Nikakva se nadležnost ne smije postaviti višom nego li je to nužno. Ono što može pojedinac ne smije se zahtijevati od za-

Sve je istovremeno dio i cjelina

Prof. dr. sc. Zvonimir Lauc

je dekan i redoviti profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku. Redoviti je član Akademije pravnih znanosti Hrvatske.

Aktivno je uključen u teoretsku i praktičnu potporu jačanju civilnoga društva i lokalne samouprave u njezinom temeljnom demokratskom značaju. Izdajamo samo neke od njegovih angažmana.

Glavni je istraživač na projektu *Oblikovanje hrvatske lokalne i regionalne samouprave*.

Član je Skupine nezavisnih eksperata za Povelju o lokalnoj samoupravi pri Kongresu lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe.

Član je i predsjednik Hrvatskog instituta za lokalnu samoupravu Osijek. Misija instituta je proučavanje i promicanje ideje i prakse lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj te osposobljavanje jedinica lokalne samouprave za upravljanje vlastitim funkcioniranjem i razvitkom.

jednice. Što može manja/niža zajednica, veća/šira joj ne smije uskratiti. Supsidijarnost je prava mjera ograničenja državne moći a, ujedno, osigurava solidarnost, harmonizira se gospodarski razvitak i omogućava se jednakost u šansama za sve ljude i krajeve. Reafirmira se proces "odozdo" ("bottom up") koji, uz nužnost

Duh i načela europske lokalne samouprave

Republika Hrvatska u svom približavanju europskim integracijama mora harmonizirati, između ostalog, i svoj pravni sustav s *acquis*. Ovo nije samo formalno i sadržajno usaglašavanje. Akcent je i na primjeni, odnosno na prihvaćanju načina promišljanja i djelovanja. Kod lokalne samouprave to se prvenstveno odnosi na *duh (načela) europske lokalne samouprave*.

Lokalna samouprava je pravo, i stvarna mogućnost, lokalnih jedinica da upravljaju bitnim dijelom javnih poslova

Europska povelja o lokalnoj samoupravi (EPLS) je prvi multilateralni pravni instrumentarij za definiranje i zaštitu načela lokalne samouprave, jedan od karmena temeljaca demokracije. Lokalna samouprava, prema Povelji je pravo, i stvarna mogućnost, lokalnih jedinica da u okvirima određenim zakonom uređuju i upravljaju, uz vlastitu odgovornost i u interesu lokalnog pučanstva, bitnim dijelom javnih poslova. Ovo pravo će se provoditi preko vijeća ili skupština sastavljenih od članova izabranih na slobodnim i neposrednim izborima, tajnim glasanjem na temelju općeg i jednako biračkog prava.

Povelja ističe načelo decentralizacije i dekoncentracije vlasti i načelo demokracije, načelo srazmjernosti, načelo financijske samostalnosti i solidarnosti u financijskom ujednačavanju, načelo savjetovanja s mjesnim vlastima, načelo jasnoće, pravne sigurnosti - sudske zaštite te pravo na udruživanje. Najvažnije je načelo supsidijarnosti, prema kojem javne vlasti neće uzimati ovlasti kada to može biti riješeno odgovarajuće i učinkovito od samih građana, na razini najbližijoj građanima gdje više razine vlasti djeluju samo ukoliko niže vlasti to ne mogu učiniti zadovoljavajuće. ●●●

i procesa "odozgo" ("top down"), osigurava kvalitetnije odlučivanje. Više razine nisu isključene iz donošenja odluka, ali one se javljaju kao korektori, ukoliko niže razine odlučivanja nisu donijele odgovarajuće odluke. Nužna su koordinacija i kooperacija, a ne konfrontacije različitih vertikalnih razina odlučivanja.

U fazi ustrojavanja države treba prevladati pristup "odozgo". Bez povjerenja u narod, u manje skupine, u čovjeka kao pojedinca, nema modernog razvoja. Proces je obrnut, polazište je samoorganiziranje, od pojedinca, obitelji, do države. Samoorganiziranje je svojstveno najnižim administrativno-teritorijalnim zajednicama - lokalnoj samoupravi. Na toj razini se polažu i najvažniji ispiti kvalitetnijeg života.

Teorija samoorganizacije i teorija autopoiesis

Smatramo da se novi izazovi ne mogu adekvatno prevladavati bez *teorije samoorganizacije i teorije autopoiesis (samotvorba)*. Autopoietska tehnologija nam omogućava pozitivno preuzimati, a negativno eliminirati, ili bar svesti na najmanju moguću mjeru. Sve je istovremeno i dio i cjelina, osigurava entitet kao jedinstvo, dovoljnu otvorenost za spoznaju, ali i normativnu zatvorenost. Pri tome se ne ugrožava identitet i subjektivitet dijelova i cjelina. Svatko od njih ima svoju autonomiju, ali istovremeno i odgovarajuće umreženje u ozračje. Informatička tehnologija mijenja i recepte u proizvodnji roba i usluga, hitno napušta rigidnu, komandirajuću organizaciju, a načelo rada postaje uključivanje, odnosno umreživanje ravnopravnih partnera od kojih se zahtijeva visoka kompetentnost i odgovornost. U samoorganiziranom sustavu svaki participat je, također, i upravljač (manager) sustava. Akcent je na *samoreferentnosti*, na takmičenju sa samim sobom. Valja polaziti od sebe, prvo sebe definirati.

Kvalitetan razvoj: gospodarska učinkovitost, demokratski politički život, očuvanje okoliša

Vijeće Europe pozornost posvećuje nadgledanju kako se međunarodni dokumenti (povelje, konvencije i sl.) primjenjuju u državama članicama i potpisnicama tih dokumenata. Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe je oformio posebnu skupinu nezavisnih stručnjaka za EPLS, temeljemčijih nalaza i mišljenja se donose Rezolucije i Preporuke.

Lokalnu participaciju treba unaprijediti do prava na „zeleni veto“

Što je lokalna samouprava?

Kako promišljati demokraciju i lokalnu samoupravu je, možda, najprihvatljivije iskazao De Tocqueville: *“U lokalnim institucijama leži snaga slobodnih naroda. One su za slobodu ono što je pučka škola za znanost. Bez njihovog postojanja jedan narod može imati slobodnu vladu, ali ne i duh slobode”*. Lokalna samouprava civilizacijska je tekovina, te je teorijski i praktično sastavnica svih suvremenih demokratskih političkih sustava u svijetu, ključni je element u političkom sustavu liberalne europske demokracije. Nužno je promišljanje nacionalne države kao dio političkog prostora unutar kojega se ostvaruje i jamči vladavina osobne slobode, građanske jednakosti i društvene pravednosti i u tom se smislu oblikuje ustroj lokalne i regionalne samouprave.

Najjednostavnija i općeprihvatljiva definicija lokalne samouprave je da je to razina vladavine najbližija građaninu, s ulogom predstavljanja važnosti i stajališta lokalnog. Tu do izražaja dolazi tradicija kao pozitivna povijest svakog naroda i države, ali istovremeno i njezina univerzalizacija kroz zajedničke vrijednosti, prvenstveno, kvalitetnog života. Kvaliteta života je sve više preokupacija modernog društva. Osim gospodarske učinkovitosti (profitabilnosti) istovremeno se vodi računa o demokratskom političkom životu i o čuvanju čovjekova okoliša. Tako se u ambijentu tzv. “ekološkog deficita” ubrzano redefinišu stajališta, društvene

vrijednosti, društvene institucije i uopće sustav odlučivanja. To znači unapređivanje lokalne participacije do prava na “zeleni veto”.

Horizontalno ozbiljenje diobe vlasti

Lokalna samouprava je oblik upravljanja u temeljnim i širim lokalnim zajednicama (naselje, mjesto, općina, grad, kotar, oblast, županija, departman, provincija, vojvodstvo, oblast). Ona je rezultat tražanja za odgovorom kako pomiriti političku potrebu da se stvori protuteža monopolu organizirane fizičke sile u društvu (središnja državna vlast), i upravnu potrebu da se stvore posebne organizacije koje će služiti redovitom zadovoljavanju specifičnih lokalnih potreba, bilo da se radi o potrebama koje su proizašle iz samog postojanja naselja, bilo da je riječ o djelatnostima koje su po svojoj prirodi uvjetovane blizinom korisnika. Tako lokalna samouprava razrađuje i zaokružuje ideju diobe vlasti u horizontalnom poimanju (zakonodavna, izvršna, sudbena vlast) s jedne strane, te tehniku kontrole državnog aparata, sve to u vertikalnom odnosu viših/širih i nižih/užih upravno teritorijalnih razina (od lokalnih, preko regionalnih, do nacionalnih i nadnacionalnih).

Lokalna samouprava je protuteža monopolu središnje državne vlasti

Harmonizacija odnosa je izazov lokalne samouprave

Lokalna samouprava traga za odgovorima kako jamčiti harmoniju između građanina kao pojedinca i institucija, ali i između lokalnih zajednica i države. Pri tome valja iznalaziti rješenja u odnosu na:

- sudjelovanje građana u političkom odlučivanju (izravno ili preko izabranih predstavnika)
- obavljanje (bitnog) dijela javnih poslova
- odlučivanje o potrebama i interesima od lokalnog (i općeg) značaja

- širinu nadzornih ovlasti viših tijela
- opseg financijske samostalnosti lokalnih jedinica
- višerazinsko obličavanje političko-upravnog ustrojstva
- ostalo.

Povijesno nije moguće lokalnu samoupravu, osobito u Europi, podvoditi pod uniformne modele, Hrvatska ima svoju tradiciju u razvoju lokalne samouprave. Preporučljivo i prihvatljivo je “da stanovnici lokalne samoupravne jedinice odlučuju sami o onim pitanjima gdje se radi samo o njihovim interesima, a da suodlučuju tamo gdje su, pored njihovih interesa, tangirani i interesi drugih.” (Pusić).

Viša razina vlasti ne vrši nadzor svrsishodnosti lokalne uprave

Zbog ustroja države, njezine veličine, uobičajeno je da se državni teritorij dijeli na uže teritorijalne jedinice, koji odnos se regulira ustavom i zakonima. Tri vrste odnosa teritorijalnih jedinica i države su:

- (1) **Dekonzracija** - u kojem je na lokalna (mjesna) tijela prenesen određeni skup ovlasti koje ostaju u statusu središnje vlasti, te se samo dislocirano obavljaju pod punim nadzorom središnje vlasti.
- (2) **Decentralizacija** - u kojem na lokalna (mjesna) tijela je prenesen određeni opseg poslova za koje su lokalne vlasti samostalne i odgovorne, sukladno ustavu i zakonu – veza ne su obvezom pridržavanja propisa i pravom nadzora nad tim pridržavanjem koje pripada središnjoj vlasti.
- (3) **Lokalna samouprava** je najviši stupanj samostalnosti lokalnih tijela sa pravom samoorganiziranja i samostalnog donošenja propisa (autonomija). Oblik organiziranja društva “odozdo”.

U praksi je u Hrvatskoj još uvijek jaka centralizacija vidljiva u politici financiranja jedinica lokalnih samouprava. Donedav-

no je u Republici Hrvatskoj oko 92% ukupno prikupljenih poreza u državi odlazilo u državnu blagajnu, a tek 8% ostajalo u jedinici lokalne samouprave. Od toga polovica se odnosi na proračun Grada Zagreba, dakle sve ostale jedinice lokalne samouprave su raspolagale s oko 4% ukupno ubranih poreza.

Lokalna samouprava u Republici Hrvatskoj

Pravo na lokalnu i regionalnu samoupravu se ostvaruje preko predstavničkih tijela (općinsko vijeće, gradsko vijeće, županijska skupština) koja su sastavljena od članova izabranih na slobodnim i tajnim izborima (svake četiri godine) na temelju neposrednog, jednakog i općega biračkog prava. Na taj način ostvaruje se posrednička demokracija.

Tijela lokalne i regionalne samouprave pravilu su samostalna, a podliježu nadzoru ustavnosti i zakonitosti ovlaštenih državnih tijela. To znači da nema nadzora svrsishodnosti od više razine. Kako općenite samostalnosti nema ukoliko, pored ostalog, nema i financijske samostalnosti jedinica lokalne i regionalne samouprave, stoga Ustav jamči lokalnoj samoupravi pravo na vlastite prihode kojima slobodno raspolažu u obavljanju poslova iz svog djelokruga. Također za ravnomjerniji razvoj pojedinih jedinica lokalne samouprave, nužna je solidarnost, koja se ostvaruje tako da je država dužna pomagati financijski slabije jedinice lokalne samouprave.

Lokalna samouprava podliježe nadzoru ustavnosti i zakonitosti

Osim preko predstavničkih tijela (predstavnička demokracija), zakon sukladno Ustavu, predviđa i neposredno sudjelovanje građana u odlučivanju. Oblici takvog sudjelovanja su referendum i mjesni zbor građana. Građani imaju pravo predstavničkom tijelu predlagati donošenje određenog akta ili rješavanje određenog pitanja iz njegovog djelokruga. Tijela jedinica dužna su omogućiti građanima i pravnim osobama podnošenje predstavi i pritužbi na svoj rad kao i na rad njihovih upravnih tijela te na nepravilan odnos zaposlenih u tim tijelima.

ko važan za kvalitetan ukupni društveni razvoj je i razvoj lokalne demokracije. Dakle, nužno je imati u vidu sve dimenzije društvenog razvitka.

Važno je obrazovanje svih aktera za cjelovit društveni razvoj

Povjereni i izvorni poslovi

Djelokrug poslova koji se utvrđuje kao nadležnosti općina, gradova i županija dijeli se na: (a) **povjerene poslove** od strane državne uprave; (b) **izvorne** - to je samoupravni djelokrug. Samoupravni djelokrug poslova odnosi se na poslove od lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu dodijeljeni državnim tijelima. Temeljna zadaća je zadovoljenje javnih potreba.

Nadzor ustavnosti i zakonitosti rada i akata jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave obnaša Središnji državni ured uprave. Nadzor svrsishodnosti odvija se nad obavljanjem prenijetih poslova državne uprave na jedinice.

Zadovoljstvo građana je kriterij dobrog rada

Kriterij, kao dobrota nekog rješenja, za lokalnu samoupravu trebao bi biti zadovoljstvo građana kvalitetom života, odnosno namirenje njihovih potreba i interesa. Mjerilo, kvantifikacija dobrih rješenja je prehrana, stanovanje, snabdjevenost, društvenost i afirmacija do samoaktualizacije.

Nacionalna i prekogranična suradnja lokalnih samouprava

Općine, gradovi i županije radi ostvarivanja zajedničkih interesa međusobno surađuju na unapređenju gospodarskog i društvenog razvitka svojih zajednica. Zakonom je otvorena mogućnost njihove suradnje i putem osnivanja nacionalnih udruženja i nacionalnog saveza. To je uvriježen oblik zajedničkog ostvarivanja interesa jedinica lokalne samouprave u zemljama zapadne demokracije koji

osigurava i odgovarajuću suradnja sa istim/sličnim asocijacijama u drugim državama.

Obrazovanje za sudjelovanje

Za razvoj lokalne demokracije vrlo značajno je kvalitetno sudjelovanje građana u lokalnom životu. Temeljno pitanje jest kako animirati što je moguće veći broj građana za aktivno i izravno participiranje u lokalnom javnom životu. Upravo stoga što motivacija, znanja i vještine,

informatička oprema, te prostor, kao i odgovarajuća financijska sredstva su čimbenici društvenog razvitka - to je nužno iznalaziti oblike obrazovanja i treninga svih aktera - od političara, preko stručnjaka, do građana/građanki.

Članak je, uz odobrenje autora i izdavača, djelomično prenesen tekst iz publikacije Udruge građana u tranziciji lokalne zajednice, iskustva iz istočne Slavonije, Organizacija za građanske inicijative, 2002. godine

info

HILS - Hrvatski institut za lokalnu samoupravu

Šetalište kardinala F. Šepera 1d
Tel/Fax: 031-200-660
hils@hils.hr
www.hils.hr

Na web stranici dostupne informacije o publikaciji Lokalna samouprava - hrvatska i nizozemska iskustva

Lokalna zajednica – „periferija“ države i temelj za građansko društvo

Najčešći pojmovi vezani uz lokalnu samoupravu su: lokalna zajednica, lokalna jedinica, lokalna uprava, mjesna samouprava, općina

Od pamtivjeka ljudi su produbljivali vezu sa zemljom, tlom, područjem na kojem žive, te se (samo)organiziraju u plemena, bratstva, te vremenom u sve šire organizacijske cjeline zaključno s pojavom države.

Lokalna zajednica je oblik neposredne međusobne povezanosti ljudi na temelju prostorne bliskosti ("duh zvonika") koji ima karakter "temeljnog oblika društvenosti" ili "globalnog društva". Ona nastaje radi održavanja određenog skupa običaja, tradicije i vrijednosti, osiguranje reda i sigurnosti, učvršćivanje društvene solidarnosti, zastupanje općih interesa, arbitriranje sporova i interesnih sukoba. Osnovno vezivo zajednice je pripadnost pojedinca grupi (asocijaciji) s osnova srodstva, vlasništva, zajedničkog ostvarivanja interesa, rješavanja konflikata i dr.

Povijesno lokalne zajednice nastaju pri stabilizaciji naselja i razvojem poljoprivrede kada zemlja postaje glavno proizvodno sredstvo. Slijedi urbanizacija kojom se pretvara i sam teritorij u funkcionalni kriterij. U početku se u gradove-utvrde okuplja okolno stanovništvo, a kasnije postaju središta obrtništva. Od industrijalizacije i urbanizacije gradovi

pokreću razvoj i oblikuju civilizaciju kao osnovni životni ambijent ljudi.

Sa upravnog aspekta lokalna zajednica predstavlja dio jedinstvenog aparata državne uprave obavljajući poslove i za središnje organe vlasti, a istovremeno s političkog aspekta ona je oblik lokalnih političkih snaga i samostalnosti lokalnog stanovništva i njegova predstavništva u ostvarivanju političke autonomije. Tako se *lokalna zajednica* pojavljuje kao mjesto decentralizacije vlasti, ali i kao mjesto ostvarivanja *lokalne samouprave*. Ona je "periferija" države i temelj za građansko društvo.

U sociološkom poimanju lokalnu zajednicu čine prostorno određen kolektivitet ljudi koji uspostavljaju međusobne odnose u zadovoljavanju svojih potreba i interesa. U svijetu globalizacije ona dobiva na važnosti kao šansa za sačuvanje, obranu i promidžbu identiteta lokalnog i nacionalnog. Značajno mjesto ima u osiguravanju kvalitetnog društvenog održivog razvoja.

Lokalna uprava predstavlja ukupnost lokalnih sustava upravljanja unutar države, prvenstveno s motrišta državnog sustava.

Lokalna jedinica označuje jedno područje na kojem djeluje neki lokalni sustav upravljanja. Nema niti jedne demokratske zemlje koja u svojoj upravnoj strukturi nema lokalne jedinice. Jedinice lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj su općine i gradovi, a zakonom se mogu ustanoviti i druge jedinice.

Mjesna samouprava je oblik (samo)organiziranja građana u najmanjim teritorijalnim zajednicama - naseljima ili njihovim dijelovima gdje građani neposredno sudjeluju u odlučivanju o lokalnim poslovima od neposrednog i svakodnevnog utjecaja na njihov život i rad. U Hrvatskoj se ostvaruje u mjesnim odborima, gradskim kotarevima ili gradskim četvrtima, koji se osnivaju statutom općine, odnosno grada.

Općina - sinonim je komuna, je temeljna jedinica lokalne samouprave na čijem području djeluje neki lokalni sustav upravljanja, ali je i lokalna zajednica u kojoj se ostvaruje oblik neposredne međusobne aktivnosti i povezanosti ljudi radi zadovoljavanja potreba i interesa na osnovi prostorne bliskosti.

Z.L.

Lokalna samouprava je ustavno pravo građana Republike Hrvatske

U Ustavu je naznačena i nužnost osmišljavanja regionalnih zajednica u Republici Hrvatskoj

Ustav Republike Hrvatske iz 1990. godine, sa izmjenama i dopunama iz 2000./2001. godine definira Republiku Hrvatsku kao državu i to - jedinstvenu i nedjeljivu, demokratsku i socijalnu, u kojoj vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu (teorija narodnog suvereniteta) kao zajednici slobodnih i ravnopravnih državljana. Narod ostvaruje vlast izborom svojih predstavnika i neposrednim odlučivanjem.

Jedan od načina ostvarivanja vlasti je lokalna, područna (regionalna) samouprava. Kod definiranja državne vlasti horizontalne i vertikalne dimenzije vlasti ravnopravno sudjeluju u reguliranju države i društva.

Članak 4 Ustava RH

Članak 4 Ustava RH glasi: "U Republici Hrvatskoj državna je vlast ustrojena na načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu, a ograničena je ustavom zajamčenim pravom na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Načelo diobe vlasti uključuje oblike međusobne suradnje i uzajamne provjere nositelja vlasti propisane Ustavom i zakonom".

Glava VI. Ustava glasi: *Mjesna, lokalna i područna (regionalna) samouprava*.

Već iz samog naziva ove glave Ustava RH evidentno je da se ista odnosi na cjelokupan administrativno-teritorijalni ustroj unutar države. Opravdano se postavlja pitanje zašto je razina, između lokalne i državne označena kao "područna (regionalna) samouprava"? Kod nas i nadalje egzistiraju županije. One su utvrđene, "skrojene", odozgo - temeljem zakona, a odnose se na određena područja. Zato i ono "područno". Međutim, u vrijeme ustavnih izmjena bilo je razvidno da je današnji trend, osobito u Europi, proces formiranja regija i da problematike regionalizacije dobivaju na važnosti. Kompromis je napravljen na način da se u definiranju "srednjeg" stupnja administrativno-teritorijalnog organiziranja, potvrdilo sadašnje stanje, tj. županije kao područne jedinice, ali se ipak u samom Ustavu naznačila (istina samo u zagradi) i nužnost osmišljavanja regionalnih zajednica u Republici Hrvatskoj.

Međunarodni dokumenti i lokalna samouprava

Hrvatska je prihvatila u svom Ustavu određenje da međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni (ratificirani) u

skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava. Takvi ugovori su obvezatni za primjenjivanje i za sudove, za državne organe i za tijela s javnim ovlastima, ali i za tijela lokalne i regionalne samouprave.

Načela *Europske povelje o lokalnoj samoupravi* su obvezatna i izravno primjenjiva putem interpretacije prvenstveno sudova, ali i ostalih koji primjenjuju propise. *Nacrt Europske povelje o regionalnoj samoupravi* je još samo nacrt, ali otvoren za pristupanje. Nadalje tu su *Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina*, *Konvencija o pranju, traganju i privremenom oduzimanju prihoda stečenih kaznenim djelima*, *Europska konvencija o sprečavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja*, *Europska okvirna konvencija o prekograničnoj suradnji između teritorijalnih jedinica ili vlasti* i dr. Osobito važna je *Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava sa protokolima*. ■

Z.L.

Raspuštanje predstavničkog tijela lokalne samouprave

Zakon predviđa i taksativno nabrojaju slučajeve kada se raspušta predstavničko tijelo prije isteka mandata na koje je izabrano. To je:

- ako donese odluku ili drugi akt kojim ugrožava suverenitet i teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske,
- ako predstavničko tijelo novoustrojene jedinice ne donese statut u roku od 60 dana od dana konstituiranja,
- ako učestalo donosi opće akte su-

protne Ustavu, zakonu ili drugom propisu ili zbog učestalih, težih povreda zakona i drugih propisa,

- ako ne izabere načelnika, gradonačelnika, župana u roku od 30 dana od konstituiranja ili od iskazanog nepovjerenja, odnosno od podnošenja njihovih ostavki,
- ako iz bilo kojih razloga trajno ostane bez minimalnog broja članova potrebnih za rad i donošenje odluka,

- ako ne može donositi odluke iz svog djelokruga dulje od tri mjeseca,
- ako u zakonom određenom roku ne donese prostorni plan.

U tim slučajevima Vlada Republike Hrvatske imenuje povjerenika. Vlada će imenovati povjerenika i u slučaju kada u jedinici ne održe, u skladu sa zakonom, izbore za novo predstavničko tijelo ili kada se ni u roku od 90 dana od dana objave službenih rezultata izbora ne konstituiraju predstavničko tijelo.

Snaga isključenih

Paul Cromwell

Demokratsko pravo socijalno isključenih ljudi i zajednica je da one mogu pridonijeti rješavanju problema koje imaju. Organiziranje zajednice nudi bogate strategije uključivanja ljudi u demokratske procese rješavanja problema i mijenjanja politika

Što je organiziranje zajednice?

Mnogi danas u Europi su uključeni u važnu diskusiju oko teorije i prakse građanskog sudjelovanja. Ova rasprava se može pronaći unutar termina i ispod naslova poput Europska strategija za borbu protiv socijalne isključenosti, civilno društvo, dostupnost, načela upravljanja, razvoj nacionalnih i lokalnih akcijskih planova itd.

Tradicija organiziranja zajednice, kao i pokret za ljudska prava i drugi povijesni i društveni pokreti u Sjedinjenim Državama izrastaju iz Velike depresije 1930-ih i nastavljaju rasti tijekom Rata protiv siromaštva. Američka tradicija organiziranja zajednice je višedimenzionalna i prerasta u zalaganje za povećanje udjela u moći siromašnih, manjinskih, migrant-skih i ostalih ranjivih društvenih skupina (kao i, primjerice, osoba s invaliditetom i samohranih roditelja). Američki model organiziranja zajednice omogućio je tim skupinama bolji pristup socijalnim uslugama, poslovima, pridonio je ekonomskoj sigurnosti te osigurao udio u odlučivanju u tijelima vlasti. Također je pomogao osobama iz tih grupacija da postanu punopravni čimbenici u susjedstvima i gradovima u kojima žive. Mislimo da ova metoda može u teoretskom i praktičnom smislu pridonijeti aktualnoj europskoj debati o socijalnoj inkluziji.

Za razliku od mnogih socijalnih službi i državnog pristupa prema socijalno isključenim osobama, organiziranje zajednice uvažava talente i prava svih ljudi. Umjesto klijenata s potrebama i nedostacima, na socijalno isključene osobe gleda se u svjetlu mogućih potencijala onoga što već posjeduju. Kao prilog njihovim nadarenostima i talentima na te se osobe gleda kao najbolji izvor identificiranja problema zajednice i onih koji

mogu pronaći najbolja rješenja za te probleme. Dodatak tomu, organiziranje zajednice učvršćuje osnovna prava koje osobe imaju kao mogućnost oblikovanja svog života i života svoje zajednice.

Američki teolog dr. Robert Linthcum, artikulirao je pristup organiziranja zajednice u odnosu crkve prema svom okruženju, tj. zajednici. On govori o tri osnovna modela kako se crkva može odnositi prema zajednici: crkva u zajednici, crkva za zajednicu i crkva sa zajednicom. U modelu crkva u zajednici provode se aktivnosti tradicionalno povezane s ulogom crkve (bogoštovlje, krštenje, krizma, vjenčanja, sahrane itd.) ali ima vrlo malo poveznice sa svakodnevnim problemima članova zajednice. Model crkva za zajednicu osigurava usluge za probleme koje crkva u zajednici prepoznaje (savjetovanja, edukacija, hrana, odjeća itd.), ali je uključivanje ljudi kojima služi još uvijek zanemarljivo. Crkva sa zajednicom počinje svoj rad kroz formiranje partnerstva sa članovima zajednice, aktivno ih slušajući i dijeleći moć kroz zajedničko oblikovanje plana djelovanja na problemima u zajednici (The Urban Church).

Organiziranje zajednice je rad sa zajednicom za zajednicu

Model dr. Linthcum-a o crkvi u, za i sa zajednicom može se primijeniti i na procjenu rada državnih tijela i vršitelja socijalnih usluga. Postoje tri osnovne zamjerke u tradicionalnom pristupu za zajednicu. Prvo, ne slušajući aktivno klijente usluga, usluge i politike često se ne odnose na istinske potrebe ljudi i/ili osiguravaju pogrešna rješenja. Drugo, soci-

jalne usluge često mogu stvoriti nezdravu ovisnost umjesto zdrave neovisnosti (u tom slučaju krše tzv. „željezno pravilo“: nikad ne čini za druge ono što oni mogu učiniti za sebe). Na kraju, pristup za zajednicu ne priznaje osnovno pravo ljudi da sudjeluju u procesima donošenja onih odluka koji utječu na njihov osobni život i život zajednice.

Identificiranje problema aktivnim slušanjem zajednice

Organiziranje zajednice počinje s građanskim sudjelovanjem u aktivnom slušanju onih koji su socijalno isključeni. Takvo slušanje može biti u formi jedan na jedan posjeta, kućnih sastanaka ili širih foruma zajednice. Ovi procesi slušanja provode se u demokratskom ozračju kroz glasanje u građanskom odboru o tome koji će problemi zajednice imati prioritet pri rješavanju. Procesom slušanja se, međusobnim povezivanjem onih koji se suočavaju sa istim izazovima, također postiže izvlačenja ljudi iz izolacije.

Nakon identificiranja individualnih i problema zajednice te postavljanja prioriteta, isključena populacija uključuje se u proces identificiranja i procjene mogućih rješenja. U tome je dobro došla suradnja predstavnika vlasti, znanstvenika i proučavanje primjera dobre prakse. U svakom slučaju, isključena skupina treba imati završnu riječ u pregovaranju s lokalnom vlasti i u odlučivanju koja rješenja su za njih najbolja.

Koncept i korištenje moći

Američki aktivista za ljudska prava, vel. Martin Luther King, prepoznao je osnovnu zabludu i neugodu koju ljudi imaju kada govorimo o konceptu moći. Napisao je sljedeće:

«Moć, pravilno shvaćena, je mogućnost da se ispuni određena svrha. To je snaga

potrebna za socijalnu, političku ili ekonomsku promjenu. U tom smislu moć nije samo poželjna već je i potrebna kako bi se mogli primijeniti zahtjevi ljubavi i pravde. Jedan od najvećih problema u povijesti jest da se koncepti ljubavi i moći koriste u kontrastima i kao suprotnosti. Ljubav se identificira kao odbacivanje moći, a moć kao negiranje ljubavi... ono što je potrebno je razumijevanje da je moć bez ljubavi bezobzirna i izopačena, a da je ljubav bez moći sentimentalna i anemična. Moć u najboljem izdanju je ljubav koja implementira zahtjeve pravde. Pravda u svom najboljem izdanju je ljubav koja ispravlja sve što stoji kao prepreka ljubavi.“ (Iz: Where do we go from here: chaos or community? 1967.)

„Moć sa“ je snaga za promjenu

Organiziranje zajednice priznaje da su, bez takvog razumijevanja moći, dijalog i aktivnosti provođene u ime isključenih ljudi često besmisleni. Bez takvog razumijevanja moći u fokus više dolaze posljedice, a ne uzroci problema socijalne isključenosti. No, i kada slušamo one koji su isključeni, ako oni ne posjeduju moć, njihove sugestije su često ignorirane. Organiziranje socijalno isključenih u poziciju moći pomaže da se državna tijela drže odgovornim za odluke, prakse, aktivnosti i usluge koje donose i provode. Ujedno, to često rezultira većom otvorenosti, transparentnosti i efikasnosti.

Moć se u demokratskim društvima manifestira kroz dva osnovna načina: organizirani novac i organizirani ljudi. Isključenim zajednicama nedostaje novac koji bi uložili u zagovaranje određenih političkih odluka, ali ukoliko se organiziraju posjeduju moć u ljudima koja će osigurati da se njihovi problemi čuju i ozbiljno razmotre od političkih struktura. Organiziranje zajednice često obuhvaća organiziranja velikih javnih sastanaka s političarima i medijima da bi se inicirali uspješni pregovori oko rješavanja određenih problema zajednice.

Primjer iz prakse

Od 1995. do 2004. radio sam kao organizator zajednice u Jacksonvillu u Floridi. Organizacija od članova tridesetpet crkava provodila je projekt slušanja svake dvije godine kako bi identificirala važne probleme zajednice u siromašnim četvrtima. Tijekom osamtjednog projekta slušanja, u jesen 1998. godine, dvjesto

Za ostvarenje zahtjeva ljubavi i pravde moć je i poželjna i potrebna M. L. King

članova organizacije osobno je posjetilo 2.000 osoba. Jedan od ključnih problema uočenih od strane slušača bio je neefikasnost javnog prijevoza iz siromašnog dijela grada na sjeveru prema industrijskom dijelu na jugu grada. Uobičajena vožnja, s mnogim presjedanjima trajala je više od tri sata.

Naša radna skupina saznala je da su u drugim gradovima u Sjedinjenim Državama taj problem riješili kroz kreiranje centralnog stajališta i sa više izravnih autobusnih linija. Tim je smatrao ukoliko bi takvo centralno stajalište locirali u sjevernom dijelu grada pored trgovačkog centra koji se polako gasio zbog nedostatka posla, riješili bi dva problema istovremeno.

Dvadeset pet organizacija iz siromašnog dijela grada i predstavnici manjina susreli su se s nadležnim tijelima gradskog prijevozničkog poduzeća kako bi im prenijeli ideju. Organizacija je također održala sastanak svojih šesto članova sa istim ljudima iz gradskog prijevozničkog poduzeća uz prisutnost medija kako bi ih obavezali na akciju. Prijevozničko poduzeće je obećalo u sljedeća dva mjeseca uspostaviti centralno stajalište i izravnu liniju. Putovanje od sjevernog dijela grada do južnog smanjilo se ispod jednog sata, a linija je postala vrlo korištena tako da se sama isplatila kroz prodaju karata. Unutar godine dana trgovački centar u blizini centralnog stajališta je privukao mnoge poduzetnike i potrošače.

Samostalne organizacije i novac

Izgradnja i održavanje strukture građanskog sudjelovanja za isključene članove zajednice zahtijeva samostalnu organizaciju i novac. U Sjedinjenim Državama plaćeni organizator zajednice na puno radno vrijeme je potreban kako bi se izgradila mreža odnosa i osigurala tehnička potpora aktivnom uključivanju dvjesto do sedamsto mještana grada ili kvarta. Ukoliko većina novca za or-

ganizatora zajednice dođe od lokalne uprave postoji rizik gubitka sredstava u slučaju pritiska aktivirane zajednice na lokalne dužnosnike. Ako se, međutim, oformi određeni pokret, a ne organizacija, mogu se pojaviti dva problema. Prvo, pokreti imaju tendenciju ovisiti o karizmatičnim vođama, a ne na kolektivnom vodstvu koje osigurava unutarnje vrijednosti i demokraciju. Drugo, pokreti imaju tendenciju nestajanja nakon što riješi određeni konkretan problem.

Prema socijalnoj uključenosti

Važnost socijalne uključenosti marginalnih skupina za društveno dobro cijelog društva ne može se precijeniti. Socijalni problemi povezani sa socijalnom isključenosti (poput etničkih i rasnih tenzija, kriminala, droge i alkohola, obiteljskog nasilja, nezaposlenosti i siromaštva, povećane potrebe za zdravstvenom skrbi, slabijeg školskog sistema i sl.) utječu ne samo na marginalne skupine već na društvo u cjelini. Poduzetnici imaju teškoću pronaći educirano i zdravo osoblje, porezni obveznici i vlada su opterećeni s visokim troškovima socijalnih izdataka, a prijetnja socijalnih nemira te nedostatak socijalne kohezije utječe na cijelu populaciju.

Tradicija organiziranja zajednice u Sjedinjenim Državama može pomoći aktualnu europsku debatu i prakse vezane za uključivanje građana u javne politike i socijalnu inkluziju na različite praktične i teorijske načine. Teorija organiziranja zajednice sagledava socijalno isključene ljude i zajednice iz perspektive onih koji mogu pridonijeti rješavanju tih problema, kao njihovo demokratsko pravo da to i učine. Praksa organiziranja zajednice nudi bogate strategije uključivanja ljudi u demokratske procese rješavanja problema i mijenjanja politika. ■

Autor je organizator zajednice iz Jacksonville (Florida), sada radi u Forumu organizatora zajednica (Forum Community Organizing) u Bonnu.

info

Primjere Programa slušanja u poslijeratnoj izgradnji mira koje je u Berku, Posavini i u Baranji (romska zajednica) proveo Centar za mir su dostupni na

www.centar-za-mir.hr – publikacije

Volonterski centar Tenja

Ana Matijević

Udruge i građani prepoznaju da su u Volonterski centar dobro došli svi, bez obzira na dob, nacionalnost i druge različitosti

Volonterski centar Tenja

Volonterski centar -Tenja je započeo radom 2004. godine, prvi u nizu građanskih inicijativa koje su nastale kao rezultat višegodišnje potpore Centra za mir iz Osijeka lokalnim zajednicama u ratom pogođenom području istočne Hrvatske. Sama riječ volonter bila je nepoznanica za većinu mještana, a Centar za mir kao organizacija još nepoznatiji. Za mene, i druge već uključene volontere, veliki izazov je bio predstaviti i promovirati Volonterski centar građanima i lokalnoj samoupravi. Jedan od težih zadataka bilo je motiviranje novih volontera u njegov rad. Trebalo je dobro osmisliti prvu veću aktivnost, u kojoj bi naš početak bio za-bilježen, kako bi što bolje pripremili teren za daljnje djelovanje.

Građenje mira i sport

Ideja za koju smo se nas nekoliko građana/ki odlučili (Bojan Bogdanović, Marina Matijević, Ana Šebo, Nataša Ibriks i ja) bila je da potaknemo osnivanje rukometnog kluba u Tenji. Vidjeli samo razloge za to: omladina nije imala niti jedan

sportski klub, potreba za druženjem je bilo, komunikacija između Srba i Hrvata je slaba, rukometni klub je uspješno djelovao i prije rata. Okupili smo članove i, 2004. godine, osnovali Rukometni klub "Tenja". Na samom početku se okupilo osamdeset (80) članova/ca. Danas trenira sto (100) mališana u četiri muške i četiri ženske skupine. Pet članova je pozvano u reprezentaciju, a mnogobrojna priznanja smo dobili diljem Hrvatske.

Sama riječ
volonter
je većini mještana
bila nepoznanica

Sportske aktivnosti i događanja koje provodi rukometni klub podiže kvalitetu života u Tenji i pomaže suživotu među mještanima Tenja.

Informativni list „NAŠA TENJA“

Slab protok informacija između građana i lokalne samouprave je ponukao Volonterski centar i za okupljanjem tima koji bi pokrenuo glasilo za zajednicu. Ideja je dobila potporu, nije bilo teško motivirati ljude. Osnovana je udruga pod nazivom „Građanska inicijativa“ da bi radila i izdavala glasilo. Uskoro su građani u svom sandučiću pronašli male, ali kažu, zanimljive novine, bilo je veliko. Samo na par stranica mogu pročitati o događanjima u zajednici te upute i savjete od koristi za mnoge.

Udruga Hrvata Bosanske Posavine

I sama sam Posavljanka koja sada živim u Tenji. Vidjela sam potrebu da se okupe doseljeni Posavljani/ke. Osnivali smo udruhu „Posavski prsten“. Udruga već godinu dana okuplja veliki broj članova s područja istočne Slavonije. Druženja uz kulturu i običaje doseljenika iz Bosne pomažu u građenju suživota s mještanima lokalnih zajednica te olakšavaju integraciju. Udruga surađuje s drugim udrugama, čak i s onima preko granice, iz Bosne i Hercegovine.

Moć suradnje

Centar za mir nam je pomogao da smo godinu dana i više na zajedničke sastanke i edukacije okupljali predstavnike lokalne samouprave i institucija i predstavnike udruga te mještane. Tamo se je moglo i razgovarati o problemima i o suradnji, a mogao se i bolje upoznati rad udruga. U Tenji danas ima oko dvadeset (20). Mislim da je osnivanje Volonterskog centra potaklo i druge udruge na osnivanje i dalo im sigurnost da se mogu javiti sa svojim problemima ili inicijativama. ●●●

I stari i mladi u čišćenju okoliša - da u Tenji bude ljepše

Vizija poželjne budućnosti - Tenja 2014

Sudionici seminara Moć suradnje usaglasili su zajedničku viziju poželjne budućnosti Tenja. Ona glasi ovako:

“Tenja je multikulturalno središte u neposrednoj blizini Osijeka s povoljnim geografskim položajem. U njemu je razvijeno malo i srednje poduzetništvo. Poznato je po suvremenim farmama, poljoprivredi, povrtlarstvu, voćarstvu, lovu i ribolovu baziranom na ekološkoj osnovi. Duga povijesna i kulturna baština očituje se kroz spomenike kulture kao što je dvorac grofa Adamovića. U Tenju se njeguju dobri suradnički odnosi između vjerskih zajednica, udruga građana i lokalne samouprave što prodonosi bržem razvoju mjesta. Posebna pozornost usmjerena je k radu s mladima i socijalno osjetljivim skupinama.

U mjestu je u potpunosti uređena infrastruktura, što čini Tenje vrlo ugodnim mjestom za život.

Viziju i povjerenje koje su tijekom zajedničkog planiranja izgradili, sudionici su ponijeli kao okvir i zvijezdu vodilju za rad u zajednici.

Zadovoljna sam jer je moj šestogodišnji rad u zajednici pridonio izgradnje povje-

renja, poboljšani su suradnički odnosi građana, udruga i lokalne uprave iz čega je proizašao niz zajedničkih aktivnosti od značaja za zajednicu. ■

Predstavnici lokalne samouprave, policije, vijeća manjina, škole i udruga u Volonterskom centru Tenja dogovaraju suradnju

Ana Matijević: Geste i ljudskost su ono što donosi mir

Tenja je u svibnju 2004. godine, kao i mnoge druge poslijeratne sredine, bila jedno selo, dva svijeta. Odvojeni svjetovi dojučerašnjih susjeda, Hrvata i Srba, ljudi traumatizirani ratom, koji podijeljeni imaginarnim crtama odbojnosti igraju pravila svoga tabora. Oni drugi su isti oni od kojih su 'do jučer' posuđivali mikseru da naprave šlag za kavu, a danas ih nešto priječi pogledati i pozdraviti ih pri susretu na ulici. Ana je svoje prijatelne 'susjede i komšije' zamijenila novom sredinom i novim ljudima usred slavonske ravnice. Ipak, u njezinom srcu nema mržnje i neprijateljstva, u njenim mislima nema straha i odbojnosti prema «onima/nekima drugima», prema njezinim susjedima Srbima. Ili Hrvatima.

Tenja je selo desetak kilometara južno od Osijeka, okupirano za vrijeme rata. Procesom mirne reintegracije Podunavlja u selu 1998. počinje obnova i izgradnja te povratak određenog broja Hrvata u svoje domove. Ratna stihija selila je Aninu obitelj najprije u Slavonski Brod, a nakon toga dalje u Njemačku, u blizinu Essena. U

Tenju je došla 1999. godine započeti novi život nakon godina izbjeglištva. Ekonomsko-socijalna slika Tenje, kao i drugih ratom pogođenih sredina, daleko je od zadovoljavajuće: nezaposlenost je velika, gospodarstvo se presporo obnavlja, infrastruktura je gotovo nepostojeća, polja oko sela su minirana. Mladi ljudi gravitiraju Osijeku i Vukovaru.

Velik je problem pokidanost društvenih veza i mreža stanovništva Tenje, segregacija po etničkoj i vjeroispovjednoj pripadnosti: još je previše straha, nepovjerenja pa i mržnje među dvjema zajednicama, ratne slike još su uvijek svježe i bolne za neke, a veliki problem je i pitanje nestalih. Stoga su ljudi poput Ane, koja se trudi probiti zid šutnje, spojiti te pokidane niti međuljudskih odnosa, ne isključujući nikoga iz tog procesa uspostave normalnog života u svojoj lokalnoj zajednici, dragocjeni.

Preuzeto iz Portreti tri mirovne aktivistice Ana Matijević, Danijela Beretin, Dragica Aleksa, Akcijsko istraživanje, Istočna Slavonija, 28. – 30. svibnja, 2004., Martina Tenko, Ivana Vrhovski, Drago Župarić-Ilić

Ana ne izdvaja svoj mirovni rad od ostalih razina svog života, djelovanja i shvaćanja svijeta i života. Njezina orijentiranost mirovnom radu proizlazi iz njezine osobnosti, iz njezinog altruizma, ljubavi i razumijevanja za druge ljude i njihove potrebe. Sebe naziva organizatorom u zajednici. Smatra da je njezin mirovni rad najvidljiviji u malim gestama ljudskosti koje čini u svakodnevici pomažući time ljudima koji je okružuju jer, kako nam je rekla, kroz te se male primjere najviše postiže: razvija se komunikacija, gradi povjerenje i povećava tolerancija među ljudima. Svojim djelovanjem nastoji ostaviti trag u krugu ljudi, u svojoj zajednici.

Cjeloživotno učenje – činjenje za sebe i zajednicu

Dragica Aleksa

Važno mi je što postoji jedna LUČ koja pronosi jasnu mirovnu poruku

Berak je mjesto na najistočnijem dijelu Hrvatske. Teška ratna stradanja, veliki broj ubijenih i nestalih i činjenica da zločini u Berku i nad Berčanima nisu kažnjeni, stvara nezadovoljstvo među građanima. Kad je počela mirna reintegracija Podunavlja, Berak je među prvima bio uključen. Bio je to važan proces i veliki poduhvat, ali mještani, još uvijek zbunjeni ljuti, tužni i uplašeni - teško su to mogli pratiti.

Došli su nas slušati

U to vrijeme mirovni timovi Centra za mir iz Osijeka došli su slušati mještane i vidjeti kako mogu pomoći. Počeli su raditi na uspostavi povjerenja. Već tada im

se pridružilo nekoliko mještana Berka, među njima bila sam i ja. Danas sam sigurna da mi je to promijenilo život. Radionice na koje su me pozivali pomogle su mi da se osnažim i da i u toj teškoj situaciji u kojoj sam se kao povratnica nalazila napravim nešto za sebe, a kroz to i za svoju zajednicu.

**Želimo
da obični ljudi
prepoznaju
svoje mogućnosti**

DRAGICA ALEKSA:

“1000 žena za Nobelovu nagradu za mir”

Dragica uvijek ističe kako je dijete nepregledne ravnice. Rođena u selu nedaleko od Berka, nakon udaje od svoje devetnaeste godine života živi u Berku. Otac ne dozvoljava da upiše Šumarski fakultet, a Dragica iz inata ne završava četvrti razred gimnazije. Iz Berka zbog rata odlazi 1991. i ponovo se vraća 1998., nakon sedam godina prognaništva u Virovitici. Inat se isplatio, jer kako kaže: “U prognaništvu su me održavali inat i nada, više inat nego nada”.

U mirovne aktivnosti se uključuje po povratku u Berak, nakon mirne reintegracije istočne Slavonije. Mirovni aktivisti Centra za mir, nenasilje i ljudska prava razgovarali su s mještanima (program «slušanja»). Pitali su je (sama ističe da je to bilo po prvi put!) kako se osjeća, što ONA misli - što bi se moglo učiniti da ljudi i zajednica izađu iz patnje, boli, mržnje, osvete,

te kako bi ONA tome mogla pridonijeti. Uvijek spominje i iskustvo prve edukativne radionice kada je trebalo napisati svojih deset identiteta. Više od četiri - Hrvatica, žena, katolkinja i Dragica - nije joj išlo. To ju je šokiralo i otvorilo pitanje: “Zar je to sve što ja jesam?” Kaže da su joj edukacije, a posebno potpora pri provedbi prvih aktivnosti u Berku, pomogle da jasnije vidi i dovele ju do promjena na osobnom planu.

Zajedno s Miletom Mrkobradom, sumještanim srpske nacionalnosti okuplja mještane oko aktivnosti korisnih za cijelu zajednicu: briga o starim i bolesnima, otvaranje kluba mladih, organizacija otkupa mlijeka, „razgovori s povodom“, manifestacije „Pučki pjesnici za mir“. 2004. godine osnivaju udrugu *Luč* po maksimi “bolje zapaliti malo svjetlo nego proklinjati tamu”. Danas *Luč* okuplja desetak

Jedan uvaženi političar za posjete Berku u svome je govoru rekao: „Učenik koji nije ništa naučio mora ponavljati razred“. Nisam željela da ponavljamo razred.

Luč

Radionica za radionicom, povezivanje s drugima, potpora, naše prve inicijative za aktivnosti i, nakon dvije godine, osnivanje udruge. Osnovani smo udrugu LUČ koja promiče nenasilje, toleranciju i uvažavanje različitosti kao moguć način života.

Od našeg osnivanja samostalno ili u suradnji s partnerskim udrugama i organizacijama, proveli smo mnoge uspješne

aktivnih članica/članova – volontera. Vidljivi su u svom mjestu i povezani s ljudima u regiji za koje znaju da se bave sličnim stvarima. Suradnja za Dragicu znači: “Pitajte nas što treba, a mi ćemo vas kako treba”.

Dragica je 2005. godine nominirana za Nobelovu nagradu za mir u sklopu svjetske inicijative *1000 žena za Nobelovu nagradu za mir*.

i prepoznatljive aktivnosti koje osnažuju obične ljudi da prepoznaju svoje mogućnosti, potrebe, i svoju odgovornost.

Koja je naša najvažnija aktivnost?

Poslije toliko godina postavljam si pitanje: „Koja je naša najvažnija aktivnost?“ Analiziram i prebirem u glavi aktivnosti - svaka je jednako važna i ne mogu niti jednu odvojiti. Pokušavam ponovno, sada se pitam: „Koja je najvažnije postignuće?“ Opet nemam precizan odgovor. Vidim postignućem to što u jednom malom Berku, u kome se još mnogi nose s gubitkom i povredom iz rata, ili ne mogu izići iz uloge žrtve i čekaju da za njih netko drugi nešto napravi, postoji jedna LUČ koja pronosi jasnu mirovnu poruku, zalaže se za uvažavanje različitosti i ohrabruje i poziva ljude da učine nešto za sebe i zajednicu.

U tako teškim okolnostima i na tako teškom zadatku sigurno bi se slomili da nemamo potpore pojedinaca, udruga i organizacija i „sitnica“ koje ti vraćaju snagu. O tim „sitnicama“ želim govoriti jer mislim da one to zaslužuju.

Mogućnosti „malih“ ljudi

U Hrvatskoj se provode mnogi veliki projekti koji su dio isto tako velikih procesa, a gdje su u tome „mali“ ljudi?

Naše aktivnosti su namijenjene tim „malim“ ljudima iz lokalnih zajednica. Mi smo dio te sredine, radujemo se njihovim radostima, razumijemo njihove probleme,

S pjesničkog susreta u Berku, 2006. - luči za mir

prepoznamo njihove potrebe. Želimo da prepoznaju svoje mogućnosti.

**Treba osmisлити
kako
motivirati
ljude da dođu
na prvu radionicu**

Tako smo u suradnji s Centrom za mir iz Osijeka organizirali pet jednodnevnih radionica komunikacije i nenasilne transformacije sukoba. Teško je ljude motivirati da dođu na prvu radionicu. To je

nešto nepoznato, a odrasli, uglavnom, ne žele istraživati. Zato smo osmislili kako u pozivanje na edukaciju uključiti one koji su već ranije sudjelovali na nekoj radionici. Ideja je bila 1+1 – uvjet za ponovno sudjelovanje u radionicama bio je da se povede nekoga kome će to biti prvi puta.

Rezultati su nas iznenadili, bili su više nego dobri. Na radionice se uključilo devedesetosam (98) sudionika/ca, polovica od njih po prvi puta. Također, u završnom krugu svake radionice je izrečeno „sitnica“, jednostavnih, ali iskrenih riječi, koje meni (nama) daju motivaciju za rad u svojoj zajednici:

Hvala vam što ste me pozvali. Ovo je prvi puta da neko pita što JA mislim.

Nisam htio doći. Sad tek vidim što bi propustio, siguran sam da je to svakome potrebno.

Čudno kako danas nisam razmišljala koje su nacionalnosti sudionici radionice, svi su mi bili jednaki.

Čak trideset sudionika/ca su nastavili edukaciju, četrnaest ih je prošlo i drugi stupanj i sada su aktivisti u svojim zajednicama!

info

Udruga LUČ

Berak, Čakovačka 9
Tel/fax: 032536115

Pjesnici za mir na radionici: i na stankama se razgovara o temi

Zajednica koja planira i surađuje

Vesna Liermann

Na zajedničkom planiranju poželjne budućnosti Dalja otvorena je komunikacija između dužnosnika lokalne samouprave i građana. Ona je otvorila vrata povjerenju. Građani su vidjeli kako mogu utjecati na promjene u zajednici

Jedno od pitanja koja smo si postavljali pri ulasku u Dalj je bilo kako, unatoč nesigurnosti i naglih promjena te nedovoljnog razumijevanja uloge pojedinca i građanskih inicijativa, motivirati mještane i mještanke na uključivanje u aktivnosti korisne za cijelu zajednicu.

Kako bi se lokalna zajednica „zdravo“ razvijala potrebno je sudjelovanje što većeg broja građana, pojedinaca, i ostalih ključnih subjekata iz zajednice - institucija, gospodarstvenika, članova lokalne samouprave, udruga građana i drugih. Otvaranje dijaloga između različitih čimbenika zajednice, uključujući lokalne dužnosnike, stvara ozračje zajedništva, a što u konačnici dovodi do građenja suradničkih odnosa. Prednosti takvog pristupa su brojne:

- bolja komunikacija, stvaranje povjerenja i suradnje između lokalne samouprave, civilnoga sektora i građana,
- bolji pristup javnim informacijama i transparentnost rada lokalne vlasti,

- ukazivanje na probleme zajednice te pomoć u njegovom rješavanju,
- uključivanje građana u procese odlučivanja,
- jačanje demokracije i razvoj civilnoga društva.

Na tom tragu, organizirali smo četverodnevnu radionicu participatornog planiranja u kojoj su sudjelovali lokalni čelnici (načelnik i zamjenik načelnika Općine Erdut), nastavnici, umirovljenici, poduzetnici, roditelji iz Školskog odbora osnovne škole, predstavnici političkih stranaka, mladi i nekoliko osoba iz civilnog sektora.

Usredotočenost na budućnost je dobra za razvoj zajednice

Nekoliko dana zajedno u Našicama, mještani i predstavnici lokalne uprave planirali su poželjnu budućnost Dalja

Zajedničko oblikovanje vizije poželjne budućnosti

Program radionice se temelji na iskustvima mirovnih radnika Eve Schindler Raiman i Ronalda Lippitta, koji su 70 -ih godina radeći na razvoju malih zajednica u Americi došli do saznanja da je usredotočenost na budućnost dobar pristup razvoja jedne zajednice. Usmjerenost na budućnost potiče ljude na kreativnost i razvija u njima entuzijizam. Vidjeli su kako je zajedničko planiranje i oblikovanje vizije „poželjne“ budućnosti, ako su uključene sve relevantne društvene skupine jedne zajednice ključ koji vodi otvaranju suradničkih odnosa i zajedništvu. Rezultat takvog pristupa je osmišljavanje aktivnosti koje u završnici provodi cijela zajednica.

Analiza svjetskih trendova

Proces zajedničkog planiranja započeo je zajedničkim promatranjem svjetskih trendova koji utječu na razvoj Dalja, pokušavajući razlučiti koji trendovi su važni za razvoj njihove zajednice. Situacija u svijetu izravno ili neizravno utječe na razvoj naše zemlje u cjelini, a ispoljava se i na lokalnim razinama.

Sudionici seminara su razgovarali o pitanju: „Što je utjecalo, koji događaji i trenuci iz povijesti su prepoznati kao prekretnice koje su oblikovale Dalj kakav je on danas“. Nakon toga izvršena je analiza stanja. Zatim su sudionici radionice dobili zadatak da razmisle što treba iz prošlosti napustiti, što zadržati i unaprijediti te što novo započeti. Evo što su zaključili:

Zadržati treba: - gostoprimstvo i ljubavnost mještana – „Dalj kao mjesto dobrih domaćina“, zajednička druženja, bogatstvo različitosti, kulturna naslijeđa, spomenike kulture, mlade i školovane ljude, miran način života, bogatstvo različitih jezika, kulture i običaja tri nacionalne zajednice.

Napustiti treba: zastarjeli način proizvodnje, stari način razmišljanja, nostalgiju za „starim dobrim vremenima“, nezdrav način ishrane (prekomjerno uživanje masne hrane i konzumiranje alkohola), uništavanje prirode, nehuman odnos prema životinjama, megalomansko ponašanje, nacionalnu netrpeljivost, isključivost i netoleranciju itd.

Treba započeti: izgraditi poslovnu zonu, izgraditi banku autohtonih biljnih kultura, obnoviti stare zanate (vuna, konoplja, grnčarija), razviti kućnu radinost (kolači, šivanje, pletenje), razviti seoski turizam, oformiti proizvodno-prodajnu zadrugu, početi proizvoditi ekološku hranu, pronaći efikasne načine zbrinjavanja otpadom, izgraditi „humani“ starački dom, izgraditi vrtić po metodi Montesory, izgraditi sportsko-rekreacijski centar, kuću Milutina Milankovića pretvoriti u naučni centar itd.

Poželjna budućnost Dalja

U sljedećem koraku sudionici su bili akteri vizualiziranja i kreativnog promišljanja kako vide poželjnu budućnost, viziju Dalja za deset godina.

Strateške smjernice razvoja Dalja

Sljedeći korak u pogledu prema budućnosti bio je određivanje koje strateški važne razvojne smjernice Dalja. Odredili su osam prioriteta:

- Razvoj infrastrukture
- Razvoj poljoprivrede
- Seoski turizam

- Poduzetništvo za mlade
- Ekologija
- Rad na međuljudskim odnosima i povjerenju među različitim društvenim grupama
- Suradnja lokalne samouprave i građana.

Od plana prema akciji

U zadnjoj fazi planiranja radilo se na osmišljavanju malih projekata na kojima su sudionici spremni raditi, a u skladu su s vizijom i strateškim smjernicama. Oblikovali su prijedloge za tri projekta. To su:

1. Edukacija poljoprivrednika o novim načinima proizvodnje – cilj mu je edukacijom poljoprivrednika izmijeniti stari način razmišljanja o isplativosti rada u poljoprivredi, te na taj način senzibilizirati i ohrabriti mlade za rad u poljoprivredi.
2. Lokalno javno glasilo – potreba za informiranjem građana o kulturnim, sportskim i vjerskim događajima, kao i servisne informacije, oglasi građana, prijedlozi i pitanja građana, promidžba itd.
3. Izrada autohtonog ekološkog sapuna – projekt mladih u suradnji sa srednjom školom iz Dalja. Cilj projekta je razvijanje ekološke svijesti mladih za vrijednostima ekološke proizvodnje te stvaranje proizvoda po nazoru starih proizvođača sapuna.

Dva projekta su realizirana. Edukaciju poljoprivrednika o novim načinima pro-

izvodnje uspješno je prošao veliki broj osoba s područja Dalja, ali i s područja Tenje. Edukaciju je vodio poduzetnik Arpad Bajči u suradnji s poduzetnicima iz Norveške.

Skupina mladih ljudi iz Dalja je pokrenula lokalno javno glasilo *Daljske novosti*. Svojom kreativnošću i znanjem uspješno su izradili osmi broj glasila, čija je naklada 500 komada.

Povezanost i suradnja

Zainteresiranost i aktivno uključivanje u cijeli proces analiziranja, planiranja i usuglašavanja oko poželjne budućnosti svih sudionika, uključujući i lokalne dužnosnike, te njihova uloga u cijelom procesu, bilo je presudno za suradnju nakon povratka sa seminara. Ta suradnja lokalne uprave i drugih čimbenika zajednice se očitovala kroz redovite sastanke planiranja (uključivanjem predstavnika zajednice) i razmjenu informacija s građanima te davanjem financijske podrške građanskim inicijativama.

Bolja komunikacija između lokalnih dužnosnika i građana je otvorila vrata povjerenju. S druge strane, građani su na individualnoj razini osvijestili važnost svoje uloge u razvoju zajednice, te da njihov aktivni angažman može utjecati na promjene u okruženju u kojem žive. ■

Autorica je mirovna djelatnica Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek. Opisane radionice participatornog planiranja poželjne budućnosti Dalja, vodila je s Igorom Đorđevićem, mirovnim djelatnikom Centra za mir.

Vizija poželjne budućnosti - Dalj 2015

Sudionici seminara usuglasili su njihovu viziju budućnosti, koja bi ostvarena izgledala ovako:

“Dalj je poljoprivredno gospodarski razvijen kraj. Poljoprivreda je temeljena na proizvodnji autohtonih biljnih kultura, vinove loze, voća i povrća bez genetskih modifikacija. Stočarstvo je jedno od primarnih gospodarskih grana. Završni proizvodi od mesa se prezentiraju kao jedna od naših gastronomskih ponuda u koju je uključena i ponuda svjetski poznatih vina.

Radi očuvanja tradicije i kulturnog naslijeđa obnovljeni su stari zanati, proizvodnja starih odjevnih predmeta i nošnje. Obnovljene su stare kuće s ciljem stvaranja etno sela. Otvorena su odmarališta s bogatom gastronomskom ponudom i raznovrsnim sadržajima – izleti na Dunavu i šetnje planinom. Visoko je razvijena socijalna svijest građana”.

Organiziranje i mobiliziranje zajednice

Branimir Vorkapić

Prva uključivanja građana u planiranje projekata od važnosti za cijelu lokalnu zajednicu potakli su (uvjetovali) vanjski donatori i time katalizirali upoznavanje, razmjenu i (međusektorsko) povezivanje

Vijeća lokalnih zajednica u Drnišu i Kistanju

Američka razvojna agencija, *USAID* (United State America Aid) je kroz svoje programe 2002. – 2003. godine imala namjeru donirati znatna sredstva na području Grada Drniša i Općine Kistanje, a za razvoj lokalne infrastrukture. Uvjet *USAID*-a je bio da se osigura uključenost zajednice u procese nominiranja projekata, određivanja prioriteta te davanja formalnih preporuka za odobravanje projekata.

Organizacija građanskih inicijativa (OGI) iz Osijeka je vodio proces osnivanja *Vijeća lokalne zajednice* (VLZ) za Grad Drniš i Općinu Kistanje. *Vijeće lokalne zajednice* je definirano kao neformalna skupina građana a svrha mu je povećati ulogu građana u rješavanju problema zajednice. Vijeće čine predstavnici svih sektora zajednice (lokalne vlasti, gospodarstva, vjerskih zajednica, javnih ustanova i lokalnih udruga te uglednici iz zajednice). OGI je davao podršku pri identificiranju osoba koja pristaju djelovati u vijeću, tehnički je pomogao izradu Pravila o radu vijeća i definiranju ciljeva, facilitirao je sjednice vijeća, provodio različite edukacije, pružao konzultantske usluge u pripremi projektnih prijedloga te poticao povezivanje zajednice s vijećem.

Projekte za izgradnju infrastrukture u zajednici su mogli nominirati svi članovi u zajednici uključujući pojedince i neformalne grupe putem javnog poziva. Nominirano je 36 projekata. VLZ su temeljem prethodno utvrđenih kriterija, i uz facilitirani proces usuglašavanja koji je vodio tim OGI-ja, utvrdili prioritete i redosljed važnosti projekata. U konačnici, *USAID* je odobrio financiranje sedam kapitalnih projekata koji su i po redosljedu važnosti od strane VLZ bili ponuđeni. Vrijednost realiziranih projekata je bila oko 2.500.000 \$.

Širenje aktivnosti, suradnja i povezivanje

No, VLZ su se bavila i drugim aktivnostima, posebno organiziranjem međusektorskih sastanaka/domjenaka te pripre-

mom „Međusektorskog informatora“. Rezultat je bio i izgradnja dječjeg igrališta u selu Parčić. Značajni financijski poticaj za početak izgradnje dao je lokalni gospodarstvenik. VLZ Drniš je pripremio projekt *Za naš Drniš i ljepši okoliš*, skupljanje krupnog metalnog otpada u kome je aktivizam 250 stanovnika osigurao skupljanje oko 60 tona krupnog metalnog otpada, presanje otpada i odvoz.

VLZ Općine Kistanje je u suradnji s Općinom Kistanje i mjesnim odborima, inicirao postavljanje oglasnih ploča u sjedištima mjesnih odbora. Izradu ploča je financirala općina, a postavljanje su obavili sami mještani kroz volonterski rad.

VLZ Općine Kistanje je u suradnji s Općinom organizirao sastanak svih udruga s područja općine na kome je, uz facilitiran proces od strane OGI-jeva tima, urađena procjena potreba, identificirani su mogući zajednički projekti ili aktivnosti različitih udruga i građanskih inicijativa. Ujedno, to je bio i prvi zvanični zajednički sastanak udruga i neformalnih skupina iz različitih etničkih zajednica unutar općine.

Mobilizacija zajednice u planiranju javnih prostora

OGI je tijekom 2004. godine provodio projekat na području Grada Slatine, u mjesnim odborima Bakić i Markovo. Odlučili smo pokušati potaknuti građane da sudjeluju u planiranje javnih prostora.

Kreativne radionice na otvorenom

Provedene su kreativne radionice na otvorenom javnom prostoru koji je prethodno izabran od vijećnika mjesne samouprave i građana te odobren za upotrebu od Grada Slatina. Korištene su kreativne metode (verbalno/vizualni i slikajući/crtajući pristup) stvaranja jedinstvene „slike“ javne površine. Kriteriji o kojima se raspravljalo su bili: namjena i aktivnosti na javnoj površini; prijevoz i veze; udobnost i imidž; te društvenost. Jedinstveno stajalište se

usuglašavalo kroz intervjue, sastanke u naselju i otvorene sastanke vijeća mjesnih odbora.

Višenamjenski prostor u Bakiću

U Mjesnom odboru Bakić je dogovoreno uređenje dijela zemljane površine na način da se izvedu zemljani radovi i asfaltira površina od 350 m². Namjena tog prostora bi bila održavanje malih lokalnih sajмова, sportsko igralište za djecu i mladež (prostor je u neposrednoj blizini područne osnovne škole) te prostor za vježbe i takmičenja vatrogasaca i vatrogasne mladeži.

Seoski trg u Markovu

U Mjesnom odboru Markovo je ideja u konačnici bila da se od te površine uredi seoski trg koji do tada nije postojao. Kreativne radionice na otvorenom javnom prostoru vodili su vijećnici mjesne samouprave. Građani su radili jednostavne skice prostora kako ga vide u perspektivi. Nakon rada u manjim grupama izvršena je prezentacija u objedinjenoj velikoj grupi gdje se, usuglašavanjem rasporeda opreme i zelenila, definirala jedinstvena „slika“ budućeg prostora.

Tijekom dodatnih radionica, dogovoren je način povezivanja otvorenog prostora s mjesnim domom u jedinstveni sadržaj za javnu upotrebu.

Želimo i mi

Grad Slatina, motiviran aktivizmom građana, je dodatno financirao kupnju materijala za unutrašnje uređenje mjesnog doma u Markovu (boje za zidove i stolariju te stakla za ostakljivanje prozora i vrata). Mještani su volonterskim radom izveli radove.

Također, pokrenuo je sličan proces uključivanja članova gradskog poglavarstva, vijećnika i građana u planiranje javnog prostora u Slatini.

Unaprijediti kvalitetu života

Zainteresirane ili ugrožene skupine trebaju prepoznati vlastite sposobnosti za poticanje promjena, ali i za preuzimanje odgovornosti ako se promjena desi

Bez obzira na formalni ustroj zajednice¹, tri su ključna aspekta prema kojima prepoznajemo kvalitetno organiziranu zajednicu, odnosno koje aspekte organiziranosti zajednice treba unaprijediti. To su:

- opća razvijenost lokalne zajednice,
- institucionalna povezanost i zajedničko djelovanje formalnih i neformalnih članbenika u lokalnoj zajednici,
- formalna i neformalna povezanost različitih članbenika iz lokalne zajednice s vanjskim okruženjem.

Aktivnosti treba provoditi tamo „gdje su ljudi“

Opća razvijenost lokalne zajednice

Opća razvijenost zajednice se ogleda u ljudskim i materijalnim resursima koji su usmjereni na opću razvijenost zajednice (kvalitetu života) putem učinkovitosti tijela lokalne samouprave², javnih ustanova, gospodarstva, NVO-a (organizacija civilnoga društva), kapitalne i komunalne infrastrukture. Osim toga, važni su i stanje prirodnih resursa, socijalni/društveni odnosi u zajednici, tradicijske, kulturnološke te svjetonazorske različitosti i vrijednosti zajednice, kao i demografsko stanje.

¹ Razlikujemo i uvažavamo formalnu razinu ustroja zajednica (županija, grad, općina te mjesni odbor) jer pri organiziranju i mobiliziranju zajednice, zahtijevaju drugačiji obim rada i različite metodološke pristupe.

² Kod procjene potrebe za unapređivanje učinkovitosti tijela lokalne samouprave treba imati u vidu ovlasti lokalne samouprave sukladno postojećem zakonu, ali i snažno centraliziranu fiskalnu politiku središnje državne vlasti u Hrvatskoj.

Unutarnja institucionalna povezanost

Unutarnja institucionalna povezanost formalnih i neformalnih oblika djelovanja zasebnih članbenika u lokalnoj zajednici procjenjuje se u odnosu na oblike povezanosti; postojanje i kvalitetu okvira, standarda i pravila zajedničkog djelovanja pri procjeni potreba; planiranju i provedbi aktivnosti, kao i javno deklarirane spremnosti na suradnju različitih članbenika te osiguranje mehanizama i resursa za povezano (savezničko) djelovanje.

Povezanost s okruženjem

Formalna i neformalna povezanost članbenika iz lokalne zajednice s okruženjem ovisi o mehanizmima dostupnosti korisnih „vanjskih“ informacija, poznavanju i dostupnosti mehanizama koji osiguravaju vanjsku nematerijalnu i materijalnu podršku za razvoj lokalne zajednice, kao i otvorenost lokalne zajednice za dodatne edukacije i transfer dobrih praksi lokalnoj zajednici. S druge strane, važan je „prostor“ za sudjelovanje predstavnika lokalne zajednice u kreiranju različitih javnih politika na višim razinama, a čiji učinci se bitno odražavaju na lokalnoj zajednici.

Svrha mobilizacije građana na akciju je promjena u sadržaju i kvaliteti života

Mobilizacija građana

Pojam mobilizacija zajednice za opću razvijenost zajednice može se odnositi na mobilizaciju institucionalnih struktura ili na mobilizaciju građana/pojedinaca – volontera.

U osnovi, svrha svake mobilizacije građana je PROMJENA u sadržaju i kvaliteti života u zajednici za koju se zalaže zainteresirana ili ugrožena skupina ljudi. Uspješnost mobilizacije te dostizanje svrhe mobilizacija određena je uspješnošću *UJEDINJAVANJA* onih koji imaju neku moć s onima koji nemaju ikakvu moć. (Saul Alinskym)

„Vođe“ mobilizacije moraju biti iz zajednice

Temeljna načela mobilizacije građana su:

- Provoditi aktivnosti tamo „gdje su ljudi“ (realan život), koristiti iskustva iz zajednice te prepoznati i uvažavati sklonosti i snage pojedinaca.
- Zainteresirane ili ugrožene skupine trebaju prepoznati vlastite sposobnosti za poticanje promjena, ali i za preuzimanje odgovornosti ako se promjena desi.
- Vođe mobilizacije moraju biti iz zajednice – lokalni neformalni lideri.

Opasnosti i rizici

Opasnosti i rizike pri mobilizaciji građana na društvene akcije treba sagledati „iznutra“ i u odnosu na okruženje. To mogu biti: prebacivanje odgovornosti, odgađanje, podjele, klevetanje, odbijanje, uništavanje.

B. V.

Autor tekstova je izvršni direktor udruge Organizacija za građanske inicijative iz Osijeka.

Mir kao solidarnost

Ivanka Jezerčić

Primjerom i entuzijazmom članice udruge DUGA motiviraju mještane Okučana na solidarne, humanitarne i kreativne akcije od koristi za cijelu zajednicu

Bilo bi neskromno kada bih za sebe rekla da sam "organizatorica zajednice". Ako me, međutim, tako zovu to je, po mom mišljenju, zato što se trudim da na najbolji način dovršim posao koji sam započela, da što više ljudi uključim u aktivnost i da svi zajedno planiramo i komentiramo.

**Shvatila sam:
o nama ovisi hoće
li se situacija
promijeniti nabolje**

Preuzimanje odgovornosti

Nakon što je 1995. godine zapadna Slavonija vojnom akcijom ponovno integrirana u Republiku Hrvatsku, struktura stanovništva se u Okučanima za nekoliko mjeseci potpuno promijenila. Više od 90 % domicilnog srpskog stanovništva je odselilo, a zamijenili su ga doseljenici iz Bosne i Vojvodine. Kada su se, pak, 1998. godine, nakon mirne reintegracije istočne Slavonije i Baranje, neki od izbjeglih srpskih obitelji počele vraćati u Okučane i okolna sela dolazilo je do problema i međuetničkih sukoba. Mirovni tim Centra za mir iz Osijeka je prvih nekoliko godina olakšavao komunikaciju u zajednici i postupno otvarao mogućnosti dijaloga i suradnje. Već tada sam shvatila da upravo mi koji živimo u Okučanima trebamo poraditi na tome da se takva situacija promijeni, da to najviše ovisi o nama. Vidjela sam da bi nakon prestanka rada Centra za mir moglo nedostajati "trećeg" načina razmišljanja. Stoga se nas nekoliko žena odlučilo osnovati društvo - udruhu koja bi se bavila upravo problemima koji su nas tištili. Imale smo malo iskustva volontiranja u Centru za mir, a u zajednici je bilo dosta poduzorenja prema našoj inicijativi.

„Trnovit put“

Mještani su u početku na naše aktivnosti gledali s nepovjerenjem jer je DUGA tada okupljala nas nekoliko "domaćih". Uskoro nam se pridružilo i nekoliko novih stanovnika Okučana pa je sve počelo ići dobrim tijekom. Danas većina građana o DUGI govori s pohvalama, ponekad i s pretjerivanjem. Naravno, ima i "šaputanja". Od tadašnjih odnosa, kada je nečije dobro, odnosno normalno, ponašanje smatrano "incidentnim" pa do danas, kada imamo tek pokoji nepristojan ispad, prošli smo "trnovit" put. No vrijedilo je. Ljudi dobro komuniciraju, pomažu jedni drugima. Često pitaju kad će DUGA pokrenuti neku novu akciju jer uočavaju promjene i žele da se stvari kreću nabolje. Predlažu različite stvari. To nam daje snagu i volju da nastavimo.

**Ljudi u Okučanima
dobro komuniciraju
i pomažu jedni
drugima**

Suradnja

Od samog početka rada uspjeli smo ostvariti suradničke odnose s lokalnom upravom i drugim udrugama. Postupno smo pridobijali povjerenje u vlastitoj sredini. Sa svojim "Eko-etno" postavom smo na niz izložbi predstavljali Okučane pa se u medijima počelo o našoj zajednici govoriti pozitivnije nego do tada. Nakon prvih aktivnosti u posjetu nam je došao gradonačelnik Mato Bilonjić. Od tada pa do današnjeg načelnika Ace Vidakovića (koji je nekoliko godina bio i DUGIN volonter) naši su odnosi s lokalnom upravom sve bolji. Općina je

financijski podržala obnovu sjenice, projekt *Više cvijeća-manje smeća* i uređenje društvenog doma. Načelnik me često pozove da ga pratim na sastanke sa stanovnicima okolnih sela kako bi razgovori bili što spontaniji i time učinkovitiji.

Suradujemo s lokalnim KUD-ovima, *Tkanicom* i *Prosvjetom*, redovito pomažemo okučanskom Dobrovoljnom vatrogasnom društvu, Mjesnom odboru Cage, komuni za liječenje ovisnosti SUSRET i drugima.

**Uspjeli smo
razbiti
tabue i smanjiti
nepovjerenje**

Smanjili smo nepovjerenje

DUGA je imala vrlo uspješnih projekata, posebno obnovu društvenoga doma u Cagama. Držimo je "krunom" dosadašnjeg rada, ali ne samo zato što smo ga dobro uradili nego i zato što smo uspjeli na akciju pokrenuti jako puno ljudi.

Ipak, najznačajnije je to da smo našim djelovanjem uspjeli razbiti mnoge "tabue" i većim dijelom smanjiti nepovjerenje između dvije skupine, doseljene većine i domicilne manjine. Naša je zajednica postala prepoznatljiva po građanskim inicijativama koje služe na dobrobit svima, bez obzira na nacionalnu pripadnost. ■

Autorica je predsjednica i jedna od osnivačica udruge DUGA.

Udruga Duga

Specifičnost DUGE je i suradnja sa šticienicima komune za liječenje ovisnosti o drogama

Udruga DUGA djeluje pet godina. Pedesetak članova (većinom žena) svih vjera, nacionalnosti i dobi (Hrvatice, Srkinje, Bošnjakinje, katolkinje, pravoslavke, grkokatolkinje itd.) solidarnim i humanitarnim akcijama, kreativnošću, povezivanjem i suradnjom reagiraju na neposredne potrebe u zajednici. Time žele pridonijeti kvalitetnijem životu i graditi miroljubive odnose u zajednici.

Poveznice koje stvaraju u zajednici se temelje na iskrenim, humanim vrijednostima pomaganja svim članovima zajednice. Stoga imaju potporu lokalne uprave, drugih udruga, škola i institucija. DUGA u svoje radionice, seminare i aktivnosti u zajednici uključuje šticienike/ce komune za liječenje od ovisnosti SUSRET koja je smještena u blizini Okučana.

Značajne i vidljive rezultate su postigli u uređenju mjesta, obnovi zgrada i javnih površina.

Najvažnija aktivnost udruge u protekloj godini bila je obnova društvenog doma u Cagama (naselje priključeno Okučanima). Projekt su proveli u suradnji s udrugom MI iz Splita. U ma-

nje od dva mjeseca volonterski tim je uspio realizirati projekt kojim su Okučani dobili mogućnosti smještaja za tridesetdvije osobe, a time i uvjete za odražavanje većih manifestacija i seminara.

Prikaz aktivnosti udruge Duga na obilježavanju Dana općine Okučani

Primjeri aktivnosti

• Ekološka akcija *Više cvijeća, manje smeća*

Radilo se na uređivanju okućnica te javnog prostora (čišćenje rijeke Slobodštine). Velik broj volontera različitih nacionalnosti su imali priliku raditi zajedno.

• Smotra folklor *Obnovimo baštinu*

Udruga je pomogla lokalnoj upravi u organizaciji 3. smotre folklor na kojoj su sudjelovala mnogobrojna kulturno-umjetnička društva iz Hrvatske.

• Sudjelovanje na *Jesenskom međunarodnom zagrebačkom velesajmu*

Udruga je, na poticaj lokalne uprave, prezentirala svoj rad na velesajmu kroz izložbeno-prodajni štand.

• Obnova *okoliša stambene četvrti Pilanske zgrade*

U dva tjedna posađeni su čempresi oko zgrada, posijana trava, postavljeni betonski rubnici, posađena živica te očišćen okolni prostor. U aktivnost su se uključili stanari zgrada te članovi

komune SUSRET. Materijal je osigurala općina, a poduzeće Slobodština d.d. je prevezlo čemprese.

• Uređenje *glavnog trga u Okučanima*

Općina Okučani je prije 10. obljetnice vojno-redarstvene akcije Bljesak pokrenula uređenje trga i parka u centru grada. Članice DUGE su posadile preko tisuću različitih sadnica cvijeća.

• Proslava *Dana žena*

Na proslavi Dana žena je sudjelovalo oko sto mještanki svih nacionalnih grupa.

• Obnova *sjenice*

Zajedno s učenicima srednje škole u Okučanima provedena je obnova sjenice u centralnom parku. Poziv srednjoškolicima je upućen kako bi mladi sjenicu osjetili „svojom“ i čuvali je od uništavanja, šaranja, urezivanja i prljanja.

• Seminar *Moć suradnje*

Na seminaru Moć suradnje sudjelovali su predstavnici/ce (16) iz različitih sektora zajednice: lokalne uprave Okučani i mjesnih odbora Cage i Bodergaj; političke stranke - mladež HDZ-a i Srpski

demokratski forum; predstavnik policije, ravnateljica Osnovne škole, bivši ovisnici iz komune SUSRET, Srpsko kulturno društvo Prosvjeta, umirovljenici i branitelji.

• Humanitarna akcija za *djevojku stradalu u saobraćaju*

Prikupljanje novčanih sredstava za dvadestogodišnju djevojku stradalu u saobraćajnoj nesreći putem kontakt radio emisije.

• Sudjelovanje u *aktivnostima zajednice*

- Sudjelovanje u odboru Eko škole Okučani
- Sportsko natjecanje s gostovanjem sportaša iz Szegetvara
- Proslava desete obljetnice Radio Bljeska
- Manifestacija posvećivanja njiva
- Proslava Đurđevdana, Srpsko kulturno društvo Prosvjeta
- Proslava Dana škole Okučani
- Sudjelovanje na skupštini udruge umirovljenika
- Posjet nogometnom klubu Psunj – Sokol

Osobna sjećanja na rat u Pakracu i okolici

Maja Dubljević

Prikupljanjem sjećanja metodom usmene povijesti Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću nastoji pridonijeti izgradnji održivog mira u zajednicama

Prikupljanje sjećanja na rat metodom usmene povijesti

Prikupljanje sjećanja metodom usmene povijesti način je dokumentiranja povijesnih događaja koji u sklopu povijesne značnosti još uvijek nije dostatno valoriziran. Unatoč toga, u Documenti – Centaru za suočavanje s prošlošću nastojimo prikupiti što više autentičnih osobnih svjedočanstava koji mogu biti temelj za sagledavanje jednog povijesnog razdoblja bremenitog događajima. Upravo smo tu metodu prepoznali kao jednu od najznačajnijih.

Nekoliko je razloga tome. Vjerovali smo da se afirmacijom osobnih pogleda na rat u svoj njihovoj različitosti može postići bolje razumijevanje ratnog razdoblja i produbiti javni dijalog o suočavanju s prošlošću. Istovremeno sjećanja prikupljana metodom usmene povijesti, koja će biti sustavno pohranjena na jednom mjestu, nesumnjivo daju novu dimenziju povijesti jednog kraja te jačanjem osjećaja osobnog doprinosa i značaja tijekom određenog povijesnog razdoblja osnažuju njegove stanovnike.

Naša saznanja o određenom povijesnom razdoblju najčešće su limitirana na službene informacije o najznačajnijim događajima koji su se zbili, i kao takva su nedostatna da bismo shvatili iskustvo ljudi koji su proživjeli to razdoblje. Stoga nam upravo mozaik osobnih sjećanja o ratnom razdoblju jednog kraja može pomoći da dobijemo uvid u društvene procese koji su prethodili određenoj povijesnoj etapi te da sagledamo različite pozicije ljudi koji su bili akteri toga razdoblja, bilo kao višnici, žrtve ili svjedoci.

Afirmacija osobnih pogleda na rat pridonosi boljem razumijevanju ratnog razdoblja i produbljuje javni dijalog

Za istraživače i istraživačice koji će u budućnosti raditi na istraživanjima određenih povijesnih razdoblja, mogućnost upoznavanja sa različitim narativima koji se odnose na neke događaje, može biti od iznimnog značaja kao izvor informacija.

Kazivanja o ratu na području Pakraca i Lipika

Rad na prikupljanju sjećanja metodom usmene povijesti započeli smo na području Pakraca, Lipika i okolnih mjesta krajem 2005. Iako je tijekom 90-ih čitava zemlja u većoj ili manjoj mjeri trpjela posljedice ratnih zbivanja, vjerovali smo da su upravo događaji koji su se zbili na tom području dovoljno specifični da zavređuju da budu prepričani iz različitih perspektiva. Područje na kojem su se prikupljala kazivanja, prije rata je bilo izrazito multietničko, da bi tijekom rata došlo do potpune polarizacije, te je linija razgraničenja prolazila kroz sam grad Pakrac. U okolici grada su se nalazila dva logora koja su držale suprotstavljene strane. Vjerovali smo da ljudi koji su svjedočili tim i takvim zbivanjima imaju neprijeporno pravo da ispričaju svoju priču o ratu. Mogućnosti koje su ljudima pružene kroz kazivanje, sjećanje i pričanje o svakidašnjici prije rata, o nagovještajima rata, o tome kako su osvijestili da je rat neizbježan, o njihovim osobnim gubitcima i strahovanjima, te o smirivanju ratnih sukoba i posljedicama rata, za pretpostavku imaju i ljekovito djelovanje u psihološkom smislu. Kako se nesumnjivo radi o duboko proživljenim pričama, vjerujemo da je upravo put pričanja i kazivanja osobnih sjećanja i put katarze.

Publikacija

Volonterski tim Documente je na području Pakraca, Lipika i okolnih mjesta dosad prikupio 44 audio intervjua i 13 video intervjua. Kazivanja su nakon toga bila transkribirana i pohranjena u bibliografsku bazu podataka Documente. Dijelovi kazivanja su selektirani za publikaciju i predani

kazivačima/icama na autorizaciju. Nakon određene redakture uvršteni su u publikaciju *Osobna sjećanja na rat u Pakracu i okolici*.

Vjerujem da je put kazivanja osobnih sjećanja i put katarze

Kazivači i kazivačice iskazali neočekivanu spremnost da dijelovi njihovih kazivanja budu publicirani. To nas je još više učvrstilo u uvjerenju o prisutnosti ljudske potrebe da osobna iskustva i sjećanja budu zabilježena kako ne bi završila u zaboravu.

Također mi se čini važnim istaknuti entuzijazam volonterskog tima *Documente* pri prikupljanju kazivanja. Pritom je bilo očito razvijanje izvjesne bliskosti i prepoznavanja sredine u kojoj su se prikupljala sjećanja „svojom“ te razvijanje dubljeg razumijevanja ratnih zbivanja od strane samih volontera i volonterki.

U okviru *Documente* pokušavamo dati svoj doprinos izgradnji mira kroz prikupljanje sjećanja o ratnom razdoblju metodom usmene povijesti. Vjerujemo da se radi o afirmaciji nekih od temeljnih načela izgradnje mira: dijaloga, razumijevanja i tolerancije. Dosad prikupljena osobna sjećanja ljudi iz Pakraca, Lipika i okolnih mjesta učvršćuju nas u tom uvjerenju i navode na misao o tragičnosti koju nedostatak dijaloga često ima za posljedicu.

Autorica je urednica publikacije Osobna sjećanja na rat u Pakracu i okolici, koja je u pripremi.

info

Documenta
www.documenta.hr

kultura mira

Volontiram u Klubu mladih Tenja

Tihana Bogdanović

Sretna sam što sam uključena u rad Kluba mladih. Volonterski rad mi daje priliku da se angažiram u onome što volim, a da, ujedno, utječem na kvalitetu života u mjestu

Igrom slučaja sam jednom prilikom navratila u *Klub mladih Tenja*, upravo u vrijeme kada se održavala jedna od njihovih radionica. U to vrijeme nisam ni slutila da ću i sama voditi radionice za nekoliko skupina mladih u Tenji. Po struci sam diplomirana profesorica hrvatskoga jezika i književnosti, trenutno nastavnica likovne kulture, volonter suradnik *Udruge oboljelih od multiple skleroze, Udruge za pomoć osobama treće životne dobi, povremena gošća Izviđačkog društva Javor* iz Osijeka, a sada i aktivna voditeljica-volonterka kreativnih radionica *Kluba mladih Tenja*.

Ideje za radionice pronalazim u knjigama, na internet stranicama, u neobičnim prijateljstvima, općenito u okolini koju osluškujem i koja mi uzvraća uvijek nekim novim motivom, idejom, elementom. Kreativne radionice po meni imaju višestruku funkciju.

Učimo kroz igru

Zašto sam se opredijelila isključivo za kreativne radionice?

Zato

- što razvijanje kreativnosti oslobađa čovjeka stresa i napetosti

Kreativne radionice se održavaju subotama od 10 do 13 sati u prostoru *Mjesnog odbora Tenja*.

- što učimo kroz igru i učimo nešto novo i primjenjivo
- što je radna terapija jedna od najboljih terapija
- što se družimo
- što nam raste samopouzdanje i samopoštovanje
- što nas to čini sretnima i zadovoljima.

Na radionice pozivamo sve kreativce, i one koji to žele postati!

Izuzet toga temeljni ciljevi radionice jesu: osposobiti djecu da kroz rad postanu ravnopravni sudionici životnih okolnosti, razvijati motoričke sposobnosti i lijevu moždanu hemisferu naklonjenu umjetnosti, ovladati novim tehnikama, pretočiti nova znanja i praksu u dugoročne spoznaje.

Radionice koje smo organizirali u *Klubu mladih Tenja* polaze djeca između 5 – 15 godina starosne dobi. Iskustvo profesora pomoglo mi je u metodičkom, pedagoškom i motivacijskom osmišljavanju i vođenju radionica koje su, kao takove, pokazale iznimno pozitivnu prihvaćenost u praksi. Samostalno sam provela 13 radionica, među ostalima to su: „bundevijada“, izrada nakita, ukrasnih kutija, „salvetna“ tehnika, okviri za slike od gipsa i moosgumi materijala, mozaik od papira, grad od kartona, oznake za knjige, svijeće od alu-folije, ukrasi za nakit i batik radionica. Radionice su često tematski povezane uz razne blagdane i neke značajnije datume u godini, što smatram edukativnim, a i lakše je djecu motivirati uz interakcijski razgovor, likovnu ilustraciju ili slušanje glazbe.

Prije svake radionice oglašavam se plakatom putem kojega pozivamo sve kreativce. Za materijal se trenutno snalazimo sami. Unaprijed se dogovorimo što ćemo sakupljati do idućeg susreta.

Klub mladih Tenja

Skupina studenata – entuzijasta, Marina, Tihana, Ana, Antonio, Goran, Nataša, Ivan, Slaven, Zoran i Antonija svojim su aktivnim uključivanjem skrenuli pozornost mladih, a i šire zajednice.

Program *Kluba mladih* čini lepezu različitih aktivnosti, od sportsko-rekreativnih i edukativnih sadržaja do druženja i zabava. Kontinuirano organiziraju kreativne radionice, edukacije iz engleskog i njemačkog jezika za više skupina mladih i odraslih osoba, učenje rada na računalu, foto-radionice, filmske večeri, okupljaju mlade na *parlaoncima* na kojima se otvaraju rasprave o aktualnim problemima... Od sportskih sadržaja ističu tečaj iz pilatesa i sinanju (vještina samoobrane za djevojke i žene), stolni tenis te plesne večeri.

Klub mladih je povezan s drugim udrugama, školom, vrtićem i mjesnom samoupravom. Važno im je što je njihov rad dobio priznanje u samom mjestu, a isto tako i izvan zemlje, što se očitovalo kroz financijsku potporu *Mjesnog odbora Tenja* i mirovne udruge „Balkan Peace Project“ iz Haarlema (Nizozemska).

info

Klub mladih pri Volonterskom centru Tenja

31 207 Tenja
Tel. 031/ 290 077
Kontakt osoba: Marina Matijević
E Mail: ana.tenja@gmail.com

kultura mira

Mladi u Vukovaru

Danijela Beretin

Radimo na osnaživanju osobnih kapaciteta i pokretanju inicijativa za drugačije, kreativne mogućnosti provođenje slobodnog vremena kako bi oživjeli prostor koji je uništen silom i ne našom voljom, voljom mladih

Oснаženi mladi... Zdravija i kvalitetnija zajednica... Bolja budućnost... Nerijetko se susrećemo s ovim frazama, a što one znače u stvarnosti i zašto su od velike važnosti, nije dovoljno jasno, niti izraženo.

Na koji način osnaženi i aktivni mladi mogu pridonijeti razvoju kvalitetnije zajednice i promjenama u društvu? Ovo je pitanje koje si sami postavljamo, koje nam se postavlja i na koje ću pokušati odgovoriti u tekstu.

Naslijeđena pasivnost i nedostatak istraživačkog duha

Niz problema s kojima smo se susreli u radu s mladima jeste njihova pasivnost, neznanje kako mogu djelovati i učiniti promjene u svojim životima, nemogućnost ili poteškoće pri zapošljavanju. Imamo mlade koji se ne izražavaju mnogo, koji govore onako kako su čuli od starijih i „iskusnijih“. Mali broj mladih osoba se za-

Klub mladih u Vukovaru: sami uredili svoj prostor i družili se

laže da ih se pita, da samostalno donose odluke, da reagiraju na nepravdu, nasilje. Ono što se godinama događa i što smo uspjeli naslijediti, naučiti od starijih generacija jeste da mi nismo ti koji donose odluke i koji upravljaju svojim životima. Vrlo često se može čuti rečenica „Što mi tu možemo učiniti? Ništa.“ Vrlo je bitno da ipak postoji grupa ljudi koji su odlučili drugačije i žele promjene, ne mire se sa sudbinom koja im je „namijenjena“.

Tek mali broj mladih se zalaže da ih se pita za mišljenje

Problem je i slaba pokretljivost mladih, uzrokovano finansijski, ali i nedostatkom motivacije i istraživačkog duha.

Ono što već niz godina radimo u svojoj zajednici, u Vukovaru, je osnaživanje osobnih kapaciteta, pokretanje inicijativa, nudi druge, kreativnih mogućnosti za provođenje slobodnog vremena i na taj način oživljavamo prostor koji je uništen silom i ne našom voljom, voljom mladih.

Prepoznati svoje mogućnosti i kvalitete

Radimo na tome da mladi uvide svoje mogućnosti i kvalitete. Potrebno je najprije da upoznaju sebe, da se prihvate, da nauče da mogu griješiti i da mogu učiti iz tih grešaka. Kad upoznaju sebe, postaju otvoreniji za druge i razli-

Mladi ne mogu uspjeti bez zajednice niti zajednica može uspjeti bez mladih

čitosti koje svaka osoba sa sobom nosi. Radimo na razvijanju komunikacijskih vještina baziranih na nenasilju, razumijevanju i empatiji. Potičemo suradnju, individualni i grupni rad, razmjenu, konstruktivno opnošenje sa sukobom, kreativnost. Osvjetavamo moć koju nosimo, predrasude, stereotipe koje prikupljamo godinama. Osnažujemo i izgrađujemo građanske identitete. Potičemo preuzimanje aktivne uloge u zajednici, kreiranje kvalitetnije sadašnjosti, a time i budućnosti.

Naslijeđe od starijih generacija je da mi mladi nismo ti koji donose odluke

Učenje za djelovanje

Mladi u Vukovaru prolaze niz edukacija na različite teme, a zatim uče kako svoje ideje pretočiti u projekte i na koji način ih mogu realizirati kroz aktivnosti. Tako imamo sljedeće primjere: foto radionice, kreativne radionice, talent večeri, kulturno-umjetničke programe itd. Grupa mladih već niz godina piše novine koje predstavljaju sliku života i razmišljanja mladih grada Vukovara. Radili smo brojne humanitarne akcije, obilježavali posebne dane u godini i upoznavali širu javnost s tematikom vezanom uz taj dan (npr. Međunarodni dan volonterizma, Svjetski dan borbe protiv side, Dan

Afrike, Međunarodni dan tolerancije, Međunarodni dan ljudskih prava, Dan Europe itd.). Organizirali smo tribine, ulične akcije (dijeljenje letaka, ljepljenje plakata, dijeljenje kondoma, crtanje na velikom platnu, oslikavanje tijela, tzv. body-painting, plesanje, sviranje), kam-pove, ekološke akcije...

Kroz akcije smo animirali nove mlade ljude koji su se aktivno uljučili u rad u zajednici.

Slaba pokretljivost mladih je zbog manjka financija i nedostatka istraživačkog duha

Povezanost

Važno je da mladi vide što se sve može i da grad, zajednica može biti bogatija događanjima i na taj način zanimljivija. I što je najvažnije da to može zaslužujući nama/njima. Također je bitna potpora koju zajednica treba pružiti mladima, od obitelji, susjeda, okoline do lokalnih vlasti. Mladi ne mogu uspjeti bez ostatka zajednice, kao što ni ostatak zajednice ne može uspjeti bez mladih. Potrebna je međusobna povezanost, razumijevanje i povjerenje. Naša zajednica je naša odgovornost i na nama je hoćemo li je preuzeti ili ne i koliki ćemo doprinos dati.

Danijela Beretin je predsjednica Borovske udruge mladih i voditeljica skupina mladih, sudionica je regionalne dijaloške skupine koji se bave pitanjem mladih u procesima suočavanja s negativnim naslijeđem prošlosti.

info

E-mail: danijela.beretin@gmail.com

Danijela Beretin: stalo joj je i ima smjer

Otuđenost je jedna od prvih asocijativnih poveznica nezgrapnih okruženja. Danijela zasigurno živi u jednom od tih. Kako pravila više nisu dovoljna, proširuje područje borbe kako na osobnom tako i na puno širem planu.

Danijela ima 24 godine. Nakon rata provedenog u Borovu Selu, Danijela se 1999. tijekom mirne reintegracije uključuje u volonterske aktivnosti, prolazi kroz razne edukativne radionice u Hrvatskoj i BiH (jako voli Bosnu) i volonterske kampove gdje su je se dojmila internacionalna druženja. Radi u Europskom domu u Vukovaru, obavlja sve administrativne poslove, organizira i pohađa seminare i edukacije, organizira kampove za mlade. Suraduje s Centrom za mir, nenasilje i ljudska prava u Osijeku. 2003. godine počela je projekt radionica za djecu u Borovu naselju. Danijela je sama obilazila ravnatelje *podijeljenih* osnovnih i srednjih škola u Vukovaru predlažući projekt i tražeći zainteresiranu djecu za edukativno-kreativne rad.

Općenito, kada se osvrće na zajednicu Danijela govori o potrebi i nužnosti povezivanja škola, nevladinih organizacija (NVO-a), o volontiranju kao načinu uključivanja u zajednicu i prožimanja same zajednice.

Ono što motivira Danijelu, koja je učinila iskorak iz sfere privatnog u javni život, je spontanost, osjećaj pripadanja bez etiketiranja, sloboda izražavanja osjećaja, novi ljudi, pronalaženja, međusobno hrabrenje, širenje slobodnog prostora. Ono što fascinira pri tome je to da se ona boji, svjesna je toga, ali se isto tako svjesno suočava s tim. Priznaje da je često obeshrabrena, sama, da se preispituje, žuri, traži vidljivo kretanje i izlaz. Od toga kreće njezino širenje područja borbe, nije to nesmotrena hrabrost već izloženost vizije kojoj trebaju ljudi, zainteresiranost, volja, suradnja. Danijela vodi i plesne radionice, voli etno, čita. Važna joj je duhovna dimenzija. Ima potporu obitelji, a brat joj pomaže pri vođenju radionica.

Naš susret trebao je završiti u subotu, ali je Danijela izrazila želju da ide s nama u Berak pričati s Dragicom (mirovnom aktivisticom). Razmišljala sam o tome kako joj se da. Ali, to je smisao onoga što ona radi, sluša druge ljude i na raspolaganju im je. Da joj se. Ona nema spremne i jasne stavove i odgovore, kod nje je priča fluidna i intimna, ona možda ne zna točno gdje ide, ali ima smjer, znatiželjna je, nije joj svejedno, ima volju i želju, trudi se, radi na sebi i kreiranju svijeta oko sebe. I tek joj je 20 godina.

Preuzeto iz Portreti tri mirovne aktivistice Ana Matijević, Danijela Beretin, Dragica Aleksa, Akcijsko istraživanje, istočna Slavonija, 2004. godine, Martina Tenko, Ivana Vrhovski, Drago Župarić Ilić

Mudro darivanje

Branka Kaselj

Posredstvom zaklada lokalne zajednice donatori ulažu u projekte građana koji se udružuju kako bi unaprijedili kvalitetu života u svojoj zajednici. Time se mobiliziraju i izgrađuju društveni i financijski kapital zajednice što je ključ njezina održivoga razvoja

Što je zaklada lokalne zajednice?

Trendovi razvoja zaklada u svijetu kao izraz organizirane filantropije s ciljem djelovanja za opće pokazuju da su važan dio civilnog društva. Iako su u Hrvatskoj kroz povijest djelovale mnoge zaklade koje su svojim radom pridonijele razvoju skrbi za siromašne, djecu te razvoju zdravstva i gospodarstva, zakladništvo u Hrvatskoj danas zaostaje za europskim i svjetskim trendovima (200 000 zaklada djeluje u Europi).

Mobilizacijom lokalnih resursa osigurava se održivi razvoj zajednice

Pored tradicionalnih oblika zaklada u svijetu je sve veći broj zaklada lokalnih zajednica. One su novi globalni fenomen kojim se na optimalan način potiče razvoj zajednice. Donatori ulažu u lokalnu zajednicu kroz projekte koji mobiliziraju zajednicu, njezine resurse i razvojne planove - gdje se građani udružuju na vlastitu inicijativu kako bi svojim doprinosom unaprijedili kvalitetu života u svojoj zajednici. Na taj način se, istovremeno, izgrađuje i jača društveni i financijski kapital zajednice što je ključna karika njezina održivoga razvoja.

Zakladom lokalne zajednice podrazumijevamo novac prikupljen od pojedinaca, poduzetnika, korporacija, lokalne uprave, međunarodnih donatora i dijaspora, a koji zaklada svojim odgovornim i transparentnim djelovanjem vraća u zajednicu financirajući projekte koji su od koristi za zajednicu. Ovakvu vrstu organizacije osnivaju i njome upravljaju predstavnici različitih sektora društva (lokalna uprava,

nevladine udruge, poslovni sektor i uvaženi pojedinci).

Koncept zaklada lokalne zajednice potječe iz SAD-a i razvija se po cijelom svijetu. Koncept je elastičan i može se primijeniti i prilagoditi svakoj sredini. Nastao je 1914. god. u Clevelandu kada su se dobrotvorne organizacije udružile u jednu instituciju. Prva europska zaklada ove vrste osnovana je 1979. godine u Irskoj. Od tada se koncept širi u Europi i u 90-ima ima puni zamah. Prema izvješću Europskog zakladnog centra iz 2005. godine, danas, pored više od 730 takvih institucija u USA, 140 ih postoji u Kanadi, 68 u Velikoj Britaniji (puno novih je u procesu osnivanja), 84 u Njemačkoj, Poljskoj 17, Rusiji 16, značajan broj u Mexicu i Australiji, kao i veliki broj širom Brazila, Bugarske, Indije, Japana i Portorika. Kao dio koncepta razvoja civilnog društva zaklade su u tranzicijskim zemljama prepoznate kao važan čimbenik pluralizma i demokracije.

Zakladništvo: odgovorno i transparentno financiranje projekata

Zakladništvo u Hrvatskoj

Posljednjih nekoliko godina poduzeti su znatni naponi na polju unaprjeđenja općeg ozračja i pravnog okvira za zaklade u Hrvatskoj. U našoj zemlji trenutno ima oko 100 zaklada i to u južnoj, zapadnoj i sjevernoj Hrvatskoj. Najmanje zaklada nalazi se u istočnoj Hrvatskoj. U Osječko-baranjskoj županiji registrirano je pet zaklada i to: *Osječka akademska zaklad*; *Zaklada za rur-urbanu ravnotežu Slavo-*

nije, Baranje i Srijema; Zaklada alumnijska poslijediplomskog studija poduzetništva „Zoran Krampač“ Osijek; Zaklada „Novalić“ za obnovu porušениh crkvi u Hrvatskom Podunavlju te „Slagalice“, zaklada za razvoj lokalne zajednice.

U Hrvatskoj su samo dvije kao zaklade lokalne zajednice (*Zaklada Runovići i Zaklada „Slagalice“*), a tri su regionalne zaklade: *Zaklada Bjelovarsko-bilogorske županije (socijalna skrb), Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva Istarske županije i Regionalna zaklada za lokalni razvoj ZAMAH iz Zagreba.*

Poslovni sektor i zaklada lokalne zajednice

Sve je više primjera korporativne filantropije, odnosno slučajeva kada veće poslovne organizacije raspisuju natječaje za potporu projektima ili pojedincima u zajednici.

Međutim dodjela sredstava u zajednicu nosi i brojne izazove: kako procijeniti istinske potrebe zajednice; kako stručno, pravedno i transparentno raspodijeliti sredstva i konačno kako pratiti da su sredstva koja su dodijeljena postigla neke rezultate. Sve ovo zahtijeva značajna ljudska i financijska sredstva. Upravo iz tog razloga poslovne organizacije često odabiru zaklade lokalne zajednice kao svoje partnere u realizaciji njihova društveno odgovornog doprinosa. Zaklada lokalne zajednice dobro poznaje područje, redovito i stručno prati potrebe zajednice u kojoj djeluje, te uspostavlja sustav jednostavne, transparentne i brze dodjele sredstava. ■

info

www.zaklade.info
http://zaklada.civilnodrustvo.hr/search.php?q=cerano

„Slagalice“ - zaklada lokalne zajednice iz Osijeka

Za aktiviste/ce Centra za mir i Organizacije za građanske inicijative je osnivanje zaklade lokalne zajednice „Slagalice“ i simboličan čin kojim žele „vratiti“ potporu koju od zajednice, na razne načine, dobivaju već godinama

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek i Organizacija za građanske inicijative iz Osijeka su u travnju o.g. osnovali Zakladu za razvoj lokalne zajednice „Slagalice“. U temeljni kapital za osnivanje zaklade uloženi su dio Alternativne Nobelove nagrade za mir koji je Centar za mir dobio 1998. godine za potporu mirovnom procesu u istočnoj Slavoniji te osobni priloz aktivista/ca organizacija osnivača.

Temeljna svrha zaklade je unaprjeđenje kvalitete života građana promoviranjem multikulturalnosti, socijalne i ekonomske stabilnosti, razvoja socijalnog kapitala, građanskog aktivizma i demokracije te očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti grada Osijeka i šireg područja Slavonije i Baranje.

Mobilizacija lokalnih resursa za specifične potrebe

Područje Slavonije i Baranje, teško pogodeno ratom, dobilo je značajnu pomoć međunarodnih organizacija u razdoblju od 1993. godine do danas. Brojne državne i međudržavne agencije za pomoć (npr. USAID, SIDA, UNHCR, OSCE itd.) podržavalo je povratak prognanih, obnovu, zaštitu ljudskih prava, razvoj zajednica, civilnoga društva i gospodarstva, suradnju među sektorima itd. Utjecaj te pomoći je vidljiv kroz činjenicu da je Osječko-baranjska županija treća po broju udruga u Hrvatskoj, da je u našoj županiji potpisana prva povelja o suradnji udruga s Gradom Osijekom i s Osječko-baranjskom županijom. Odlaskom međunarodnih donatora izvori pomoći radu građanskih inicijativa i udruga su suženi na državni, regionalni i lokalni proračun, Nacionalnu zakladu za razvoj civilnog društva i, srećom, sve veći broj korporativnih programa davanja i zaklada (Zagrebačka banka, INA, NEXE grupa...). No, natječajni su uglavnom otvoreni za nacionalnu razinu i teško mogu odgovoriti na specifične potrebe manjih zajednica, velika je konkurencija.

Kome je namijenjena „Slagalice“

Kao zaklada lokalne zajednice „Slagalice“ je fokusirana na manje zemljopisno područje. Ona mobilizira lokalne ljudske i materijalne resurse, lakše i brže prepoznaje specifične potrebe, fleksibilnija je u promjeni priorite-

ta financiranja. Namijenjena je udrugama i inicijativama građana, neprofitnim institucijama iz područja socijale, zdravstva, kulture i obrazovanja te pojedincima koji djeluju na području grada Osijeka i Slavonije i Baranje. Njezina će sredstva biti izvor trajne (stabilne) financijske potpore građanskom aktivizmu i održivom razvoju zajednice što će, uz davanja drugih (npr. sufinanciranje iz lokalnih i regionalnih proračuna), pridonositi boljem zadovoljenju potreba u zajednici.

Koje će aktivnosti u zajednici podržavati?

Zaklada će podržavati aktivnosti i projekte/programme koji se temelje na inovativnom pristupu socijalno-ekonomskim problemima, proaktivnom razmišljanju i štedljivom pristupu prirodnim resursima koji pridonose održivom razvoju zajednice.

Zadaća „Slagalice“

Radi ostvarenja svoje temeljne svrhe – unaprjeđenja kvalitete života u Osijeku, Slavoniji i Baranji - Zaklada će provoditi niz aktivnosti. Poticat će lokalnu filantropiju, odnosno davanja u općekorisne svrhe. Redovito će pratiti potrebe u zajednici. Razvijat će održive fondove i davati financijske potpore projektima u zajednici. Promovirati će i poticati društvenu i korporativnu odgovornost na lokalnoj razini te pružati usluge donatorima koji žele darivati u općekorisne svrhe.

Načela djelovanja

Zaklada će djelovati na načelima otvorenosti i pristupačnosti, transparentnosti, političke neovisnosti i ekonomičnosti poslovanja.

Zakladom upravlja Upravni odbor sačinjen od devet predstavnika zajednice. Procjenu projekata koje će financirati zaklada provoditi će stručni i neovisni pododbori.

Prve financijske potpore projektima do 2009.

Zaklada „Slagalice“ je registrirana, dakle, ima svoj početni kapital i formiran je Upravni odbor od uglednih osoba iz različitih čimbenika zajednice (gospodarstva, lokalne uprave, obrazovnih institucija, angažiranih pojedinaca/ki). Još nema

svoj prostor i za sada sve poslove obavlja volonterski uz potporu osnivača. Radimo na definiranju područja i modela financiranja za razdoblje od tri do pet godina i prikupljanju sredstava od donatora za takve projekte.

Surađivat ćemo s donatorima iz Hrvatske, ali i iz inozemstva, motivirati dijasporu iz Slavonije i Baranje da ulažu u svoj grad, svoje selo. Očekujemo dobre rezultate u prikupljanju sredstava jer ćemo se, prvenstveno, obračati donatorima koji podržavaju zaklade koje same skupe 50% sredstava koje su oni spremni uložiti za točno definiranu svrhu. Takvo „udruživanje“ sredstava je dodatna motivacija potencijalnim lokalnim donatorima da ulažu u svoju zajednicu.

Očekujemo da će „Slagalice“ početi s podržavanjem aktivnosti i projekata krajem 2008. ili početkom 2009. godine.

Lanac solidarnosti – socijalni kapital

Za aktiviste/ce Centra za mir i Organizacije za građanske inicijative je osnivanje zaklade lokalne zajednice „Slagalice“ i simboličan čin kojim žele zajednici „vratiti“ podršku koju su godinama, na različite načine, za svoj rad dobivali - od boje za uređenje ureda, košare voća za ponuditi goste, prostora za održavanje aktivnosti... Zapravo, upravo se o tome i radi - dobili su za rad i razvoj - doprinose radu i razvoju drugih! ■

B. K.

Branka Kaselj vodila je inicijativnu skupinu za osnivanje zaklade lokalne zajednice u Osijeku te sada volonterski obnaša funkciju direktorice novoosnovane zaklade „Slagalice“.

info

Za više informacija:

Branka Kaselj,
brankak@centar-za-mir.hr
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Branislav Vorkapić,
ogi@os.t-com.hr
OGI – Organizacija za građanske inicijative Osijek

Fondacija tuzlanske zajednice

Angelina Hodžić

Tuzlanska fondacija za razvoj zajednice potiče procese i promjene odozdo osnaživanjem i jačanjem kapaciteta lokalnih aktera počevši od mjesnih zajednica i otvorenih škola

Fondacija tuzlanske zajednice, u suradnji s različitim partnerima, ima za cilj promociju filantropije i volonterstva radi podizanja svijesti građana o važnosti aktivnog sudjelovanja u razvoju lokalne zajednice i društva u cjelini. Skupa s članovima lokalne zajednice kontinuirano radimo na identifikaciji potencijala i resursa u zajednici, organiziramo, implementiramo i podržavamo aktivnosti koje mogu poboljšati kvalitet življenja u lokalnoj zajednici.

Kao lokalna fondacija za razvoj zajednice podstičemo procese i promjene odozdo, što znači da radimo na razni mjesnih zajednica i otvorenih škola na osnaživanju, jačanju kapaciteta i organiziranju lokalnih aktera. Proces je započeo još 2002. godine kroz program za osnaživanje mladih. Kao rezultat prvih istraživanja potreba zajednice i

definiranja mogućnosti za održavanje aktivnosti koje pridonose osnaživanja mladih i cijele zajednice Simin Han inicirano je osnivanje lokalne fondacije. U veljači 2003. godine je počela raditi *Fondacija građana Simin Han*. Dvije godine nakon toga, Fondacija je proširila područje djelovanja na cijelu općinu i promijenila naziv u *Fondacija tuzlanske zajednice*. Danas je *Fondacija* operativna kroz programe za razvoj zajednice i za mlade te program financiranja aktivnosti udruženja, institucija od javnog interesa i neformalnih grupa građana na području općine Tuzla.

Fondacija tuzlanske zajednice provodi programe i daje financijske potpore

Studijska posjeta Tuzli organizatora zajednica iz Hrvatske - Dalj, Beli Manastir i Tenja

Projekti organiziranja mladih i zajednice se i dalje sprovode u Mjesnoj zajednici Simin Han, te u još šest lokalnih zajednica u Tuzli, a za financijsku potporu projektima građanskih inicijativa i inicijativa mladih mogu aplicirati grupe iz svih 40 mjesnih zajednica koliko ih ima u općini Tuzla. Naše mjesne zajednice broje od 2000 do čak 10 000 stanovnika. Pri odabiru zajednica u koje ulazimo vodimo računa da obuhvatimo rubna naselja koje su često marginalizirana i bremenita mnogobrojnim problemima, a lokalni kapaciteti nisu dovoljno iskorišteni.

Metode rada

Trudimo se da iskustva, metode i dobre prakse koje smo uspješno primjenjivali u Simin Hanu prenesemo i na ostale zajednice. Alati (metode djelovanja) koje koristimo su, između ostalih, skupovi građana, organiziranje konferencija planiranja budućnosti, mapiranje potreba i resursa zajednice (tzv. Planing for Real metoda), aktivirajući intervjui ili slušanje kroz posjete jedan-na-jedan, redovni sastanci lokalnih aktera iz zajednice, te male zajedničke akcije.

Grupe za razvoj lokalne zajednice

U svakoj zajednici gradimo grupe za razvoj lokalne zajednice sastavljene od predstavnika lokalne samouprave, škole, raznih udruženja civilnog društva i ogranaka velikog gradskih udruženja žena i umirovljenika. Najveći izazov predstavlja uključivanje mladih jer ne postoji jedinstvena organizacija

mladih na razini grada. Ipak, u svakoj grupi lokalnih aktera oko 30% članova su mladi. Posebno potičemo uključivanje učenika iz Vijeća učenika lokalnih osnovnih škola u razvojne procese u zajednici.

Građani u demokratskim procesima

Tuzla je nedavno dobila status grada. U narednoj godini se očekuje usaglašavanje propisa i konstituiranje lokalne samouprave na način predviđen novim zakonom o lokalnoj samoupravi koji daje veće ovlasti lokalnim jedinicama samouprave. Naš je zajednički zadatak da organiziramo građane iz zajednica u kojima radimo da se uključe u te, važne, demokratske procese.

Nekad zapušten javni objekt sada je okosnica društvenoga života mjesta

Agora centar

Lijep primjer organiziranja zajednice je razvoj Agora centra u Simin Hanu. Prije 4 godine centar je bio zapušten i tek dijelom iskorišten javni objekt u kojem se nalazio ured Mjesne zajednice Simin Han. Renoviran je u suradnji s općinskim vlastima iz sredstava stranih donatora. Fondacija je preuzela brigu o održavanju prostora. Danas Agora centar predstavlja okosnicu društvenog života u Simin Hanu. Na katu se nalaze uredi Mjesne zajednice i Fondacije, a prizemlje stoji na raspolaganju

Obnovljena zgrada Agora centra u Simin Hanu

svim lokalnim grupama i udruženjima. Tu svoje aktivnosti provode lokalni Aktiv žena, Udruženje penzionera, Udruženje ratnih vojnih invalida, Vijeće mladih, Omladinska banka Tuzla, i mnogi drugi. Također, tu se redovno održavaju sastanci lokalnih aktera i planiraju zajedničke akcije.

Učenici osnovnih škola se uključuju u razvojne procese svoje zajednice

Fondacija i dalje podržava rad centra, ali su mnoge aktivnosti potpuno ili djelomično samoodržive. Tako trenutno preko 50 polaznika pohađa tečajeve engleskog, njemačkog ili španjolskog jezika te računara. Volonteri vode ra-

zne aktivnosti. Tako više od tridesetero djece svaki tjedan sudjeluje u kreativnim radionicama i kino projekcijama, a grupa od dvadesetak djece pohađa tečaj manekenstva. Redovno se organiziraju predavanja za razne ciljne grupe, kao što su edukacije o pravima žena, zdravstvene edukacije koje sprovodi Dom zdravlja Tuzla, lokalna ambulanta i sl.

Ovo je primjer uspješnog organiziranja zajednice i stvaranja živog centra aktivnosti u zajednici. Međutim, to je, dajemo, proces koji neprekidno traje. Kako bismo osigurali nastavak rada centra oformili smo i *Savjet Agora centra* koga čine predstavnici grupa i udruženja koja koriste centar. Time sami građani, korisnici centra, aktivno učestvuju koordiniranju, planiranju i vođenju centra, a time i u unapređenju kvalitete života u zajednici i u podršci razvoja mladih.

info

Fondacija tuzlanske zajednice

Kontakt: Jasna Jašarević, direktorica
Ul. Oslobođenica 4
75 207 Simin Han
Tel. +387 35 312930
+387 35 312 931
www.fondacijash-tz.org

Mreža za izgradnju mira u Hrvatskoj

Nikolina Svalina

Najbolje prakse ne postoje. Postoje dobre prakse. Ovom se želi prikazati važnost umrežavanja organizacija koje se bave izgradnjom mira te na koji način zajedničko djelovanje pruža potporu interetničkom dijalogu

Umreživanjem do interetničkog dijaloga

Rad na interetničkom dijalogu je neposredan rad s ljudima u zajednicama u kojima postoje različiti etniciteti. Facilitirati dijalog znači steći povjerenje ljudi i motivirati ih da daju priliku dijalogu i čuju jedni druge. Izravan kontakt i kontinuitet rada su izuzetno bitni za postizanje rezultata. Stoga je rad organizacija u svojim zajednicama najvažniji za povećanje broja ljudi koji su spremni upustiti se u dijalog unatoč sumnjama, nepovjerenju, boli i traumama koje nose sa sobom. Potpora ovom iznimno osjetljivom procesu stvaranja povjerenja je stvaranje okruženja koje prepoznaje rad na interetničkom dijalogu kao preduvjet napretka zajednica u kojima živimo.

Zbog iznimne osjetljivosti procesa i mnogobrojnih prepreka s kojima se suočavaju organizacije koje rade na interetničkom dijalogu (sukobi s političkim opcijama koje podržavaju podijeljenost zajednica, pritisak vlastite etničke grupe, stigme "izdajica" i "stranih plaćenika" itd.), u teškim trenucima njihova djelovanja organizacijama treba potpora srodnih organizacija.

Također, rad na poboljšanju razine interetničkog dijaloga se nikada ne može promatrati odvojeno od gorućih, svakodnevnih problema zajednice, posebice ukoliko se radi o poslijeratnoj zajednici, npr. rješavanja pitanja ratnih zločina i povrede ljudskih prava, rada s traumama

(kako ratnih veterana tako i civila), ostvarivanja i zaštite prava nacionalnih, religijskih i drugih manjina; povratka izbjeglica, prognanika i raseljenih osoba; uspostave pravne države; obnove kuća, infrastrukture, ekonomije; otvaranja novih radnih mjesta, odnosno od rada na svim onim problemima s kojima se suočavaju zajednice koje su bili pogođene ratom.

Interetnički dijalog ne treba gledati odvojeno od svakodnevnih problema zajednice

Na primjer, osoba koja je iz poslijeratne zajednice i koju pozivate da se priključi interetničkom dijalogu može imati sljedeći profil: žena s dvoje djece ratnog veterana koji se vodi nestalim, koja nema posao i kuća joj još nije obnovljena pa živi u podstanarskom stanu i sumnja da njezini prvi susjedi druge nacionalnosti znaju što se dogodilo s njezinim mužem, ali ne žele reći. Ili, mladić koji je za vrijeme ratnih zbivanja imao 3 godine, a sad ne može nigdje naći posao, iako je visoko obrazovan, jer je pripadnik manjinskog naroda i po njegovom imenu svi znaju "tko je i što je", a ono malo

radnih mjesta koje se otvaraju dobivaju pripadnici većinskog naroda. Ima djevojkama druge nacionalnosti zbog čega dolazi u sukob sa svojom obitelji i prijateljima, a o njenima da i ne govori.

Ovo su samo neki od međusobno povezanih problema koje članovi podijeljenih zajednica koje želite uključiti u dijalog mogu imati. Posve je nemoguće da se jedna organizacija uspješno bavi svim ovim pitanjima, međutim, ona ih uvijek mora imati u vidu i stvarati partnerstva s organizacijama koje se bave problemima usko vezanim uz njihov rad. Tako možemo reći da umrežavanje organizacija koje se bave izgradnjom poslijeratnih zajednica ili izgradnjom mira ima za svrhu sljedeće:

- ostvariti veći utjecaj na institucije vlasti na lokalnoj i nacionalnoj razini kroz zajedničko nastupanje i zagovaranje stvaranja okvira / strategije / platforme za zajedničko djelovanje, koje će omogućiti rad na izgradnji mira i javnosti približiti potrebitost rada na izgradnji mira (pa tako i rada na interetničkom dijalogu),
- ostvariti holistički pristup međusobno povezanim problemima poslijeratnih zajednica kroz suradnju organizacija koje rade na različitim aspektima izgradnje mira,
- surađivati na projektima i programima,
- razmjenjivati iskustva i pružati potporu,
- surađivati s međunarodnim mrežama.

Misija Mreže za izgradnju mira je rad na izgradnji mira u Hrvatskoj kroz definiranje i zagovaranje ključnih smjernica i provedbu mjera Platforme za izgradnju mira i prema načelima Povelje o suradnji za izgradnju mira.

Vrijednosti Mreže za izgradnju mira su: - nenasilje – tolerancija – solidarnost - suradnja i dijalog – multikulturalizam - održivi razvoj - odgovornost i transparentnost - izgradnja povjerenja i pomirenje - uključivost i ravnopravnost - ljudska sigurnost - poštivanje ljudskih prava - poštivanje međunarodnog pravnog poretka – inovativnost - građanski aktivizam i inicijativa - socijalna pravda – identitet - uvažavanje osobnosti.

Uz dozvolu autorice članak je dio teksta preuzetog iz članka objavljenoga u Instrumenti za poboljšanje međuetničkih odnosa, Nansen dijalog centar-Crna Gora, 2007.www.dcmn.org, str. 53-61.

Mreža za izgradnju mira (MiM)

je mreža mirovnih organizacija (11) iz cijele Hrvatske:

- Altruist – Centar za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda, Split
- Baranjski civilni centar, Beli Manastir
- Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek
- Centar za mirovne studije, Zagreb
- Delfin, Pakrac
- Hoću kući, Knin
- MIRamiDA centar, Grožnjan
- Nansen dijalog centar, Osijek
- Odbor za ljudska prava, Karlovac
- Udruga Žena, Drniš
- Vukovarski institut za mirovna istraživanja i obrazovanje, Vukovar

Bogatstvo MiM-a – čime se sve bave organizacije članice:

- Mirovni aktivizam
- promoviranje i zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda
- promoviranje i zaštita prava manjina
- prava žena
- interetnički dijalog
- međuvjerski dijalog
- mirovni rad u zajednici
- rad s izbjeglicama
- pružanje besplatne pravne pomoći
- praćenje suđenja za ratne zločine
- rad na suočavanju s prošlošću
- mirovna edukacija
- medijacija
- rad s veteranima
- volonterstvo
- briga za stare i nemoćne
- međusektorska suradnja
- osnaživanje kapaciteta civilnog društva
- humanitarna pomoć
- društvena odgovornost
- filantropija i razvoj zaklada.

Od inicijative do Mreže za izgradnju mira

Inicijativa za stvaranje Mreže za izgradnju mira je nastala spontano na Nacionalnoj konferenciji o izgradnji mira i sprječavanju nasilnih sukoba (Zagreb, 28. svibnja 2004.), održanoj u sklopu globalne inicijative koju je pokrenuo European Centre for Conflict Prevention (ECCP- Europski Centar za prevenciju sukoba) reagirajući na preporuku Generalnog tajnika UN, Kofi A. Annana. Regionalni inicijator ovog konzultativnog procesa za jugoistočnu Europu je bila Nansen dijalog mreža. Cilj procesa je bio definirati ulogu udruga civilnog društva u izgradnji mira i sprječavanju oružanih sukoba, te istražiti kako udruge mogu surađivati s drugim akterima u izgradnji mira.

Nansen Dijalog Centar Osijek je bio nositelj projekta za Hrvatsku, uz suradnju s Centrom za mirovne studije iz Zagreba. Nacionalnoj konferenciji prethodile su tri lokalne konferencije za područja Slavonije (u veljači 2004.), Dalmacije (u ožujku 2004.) i centralne Hrvatske (u travnju 2004.). U proces, koji je trajao punih devet mjeseci, bilo je uključeno više od 60 nevladinih organizacija/po-jedinaca/pojedinki iz Hrvatske koje se bave izgradnjom mira i sprječavanjem nasilnih sukoba.

Polazište i uporište zajedničkog rada su vrijednosti

Ideja organizatora je bila kreirati proces koji će polaziti od potreba organizacija na terenu te im dati priliku da razgovaraju o stvarima koje su njima bitne na način za koji oni misle da će dovesti do rezultata. Ovako zamišljen proces je iziskivao puno vremena, energije, strpljenja i pregovaračkih vještina, međutim, sav trud svih koji su radili na procesu je donio vrlo vrijedne rezultate. Na lokalnim konferencijama (u Slavoniji i Baranji, središnjoj Hrvatskoj i Dalmaciji) su donesene preporuke za daljnji rad na izgradnji mira, te su izabrani predstavnici koji će predstavljati preporuke i ključke lokalnih konferencija na nacionalnoj konferenciji. Na završnom dijelu Nacionalne konferencije o izgradnji mira i sprječavanju nasilnih sukoba rečeno je kako udruge koje se bave izgradnjom mira u Hrvatskoj imaju veliko znanje, vještine i dugogodišnje iskustvo u radu na izgradnji mira, ali da do sada nije postojala zadovoljavajuća suradnja među njima. Odlučeno je kako će se oformiti inicijalna skupina koja će predstavljati osnovu za formiranje modela buduće suradnje te koja će sudjelovati u provedbi nekih od zajedničkih zaključaka i preporuka s konferencije.

ječavanju nasilnih sukoba rečeno je kako udruge koje se bave izgradnjom mira u Hrvatskoj imaju veliko znanje, vještine i dugogodišnje iskustvo u radu na izgradnji mira, ali da do sada nije postojala zadovoljavajuća suradnja među njima. Odlučeno je kako će se oformiti inicijalna skupina koja će predstavljati osnovu za formiranje modela buduće suradnje te koja će sudjelovati u provedbi nekih od zajedničkih zaključaka i preporuka s konferencije.

Suradnja ovisi o povjerenju, transparentnosti, uključivanju i odgovornosti

U razdoblju od dvije i pol godine (svibanj 2004. – prosinac 2006.), Mreža za izgradnju mira je postepeno gradila svoj identitet, svoje članstvo, svoje programske i organizacijske dokumente; surađivala je s drugim udrugama i mrežama u Hrvatskoj, u regiji, ali i na međunarodnoj razini, te s predstavnicima institucija na lokalnoj i na nacionalnoj razini. Konačno, 30. studenog 2006., Mreža za izgradnju mira je u Zagrebu održala svoju osnivačku i izbornu skupštinu, na kojoj je odlučeno da će dotadašnja neformalna mreža postati formalna mreža organizacija, te je pokrenut postupak za upis u registar udruga.

Nikolina Svalina je bila koordinatorica inicijative za osnivanje Mreže za izgradnju mira.

info

Više o Mreži za izgradnju mira i Platformi za izgradnju mira
www.izgradnja-mira.net

Inicijativa ALTER-NATO-R
Platforma za izgradnju mira kao alternativa priključenju Republike Hrvatske NATO savezu
www.cms.hr

Platforma za izgradnju mira u Republici Hrvatskoj

Najvažnije postignuće Mreže za izgradnju mira je sastavljanje dokumenta pod nazivom Platforma za izgradnju mira, programa za rad na građenju mira

Od nacionalne konferencije 2004. godine, članice mreže su radile na uobličavanju teksta *Platforme za izgradnju mira*. Platforma je dovršena i tiskana 2005. godine te je promovirana na *1. nacionalnoj konferenciji za izgradnju mira* u prosincu 2005., u Vukovaru.

Platforma za izgradnju mira je program s praktičnim preporukama koji pruža osnovu za suradnju te predstavlja okosnicu djelovanja mirovnih aktivista i aktivistica u Hrvatskoj tijekom sljedećih pet do deset godina, te priliku za uključivanje niza aktera iz drugih društvenih sfera. Platformu za izgradnju mira je podržalo 38 nevladinih organizacija, 5 općina i 2 grada.

Ciljevi i funkcije Platforme

- Ciljevi i funkcije Platforme su:
- inspiracija za nove dugoročno usmjerene inicijative
 - povezivanje i koordinacija postojećih projekata
 - međusobna potpora i učenje

- afirmiranje građanskih mirovnih inicijativa na lokalnoj razini
- uključivanje novih partnera, posebice lokalnih samouprava
- utjecaj na lokalnu politiku
- utjecaj na nacionalnu politiku
- utjecaj na međunarodne organizacije koje rade u Hrvatskoj.

Područja izgradnje mira

Platforma za izgradnju mira sadrži i vrijednosti i načela na kojima temelji svoj rad, a *preporuke i mjere za izgradnju mira u Hrvatskoj* su podijeljene u sljedeća područja: obrazovna politika; politika suočavanja s prošlošću; razvojna politika; sigurnosna politika; politika zaštite ljudskih i manjinskih prava te vjerskih sloboda; politika rodne ravnopravnosti; kulturna i kultura javnog dijaloga i demokracije i vanjska politika.

Platforma za izgradnju mira je živi dokument, što znači da njezin sadržaj nije uklesan u kamenu, nego predstavlja polazište za raspravu i dijalog, za izražavanje različitih stajališta i mišljenja.

Prva nacionalna konferencija za izgradnju mira održana u Vukovaru

Konferenciji, koja je održana 7. – 8. prosinca 2005. godine u Vukovaru, pod pokroviteljstvom Grada Vukovara i uz financijsku potporu Misije OSCE-a u Hrvatskoj, prisustvovalo je ukupno 120 sudionika. Sudionici su bili iz svih hrvatskih županija s izuzetkom Istarske i Primorsko-goranske, s najvećim brojem sudionika iz ratom pogođenih dijelova Republike Hrvatske.

Ciljevi konferencije su bili: promocija *Platforme za izgradnju mira*; uključivanje sudionika i definiranje njihovih uloga i stvaranje partnerstava za ostvarivanje *Platforme*; dovršavanje i usvajanje plana provedbe *Platforme za 2006. godinu*. Na konferenciji su sudionici potpisali Povelju o suradnji za izgradnju mira. Povelju je potpisalo 57 organizacija i poedinaca, 6 općina i 5 gradova. ■

N.S.

Što treba imati na umu prilikom stvaranja mreža

- **Vrijednosti:** Vrlo je bitno da organizacije koje tvore mrežu dijele iste vrijednosti zbog toga što će sve što budu zajednički radili imati polazište i uporište u tim vrijednostima. Zato je potrebno da pri stvaranju svog identiteta, ali i tijekom svog daljnjeg djelovanja, dovoljno vremena posvete upravo razgovoru o vrijednostima.
- **Zajednički cilj:** Pri stvaranju mreže, ali i u njenom daljnjem radu, jako je bitno definirati koji je razlog/razlozi zbog kojih su se organizacije udružile u mrežu, koji je to zajednički cilj/evi koje žele ostvariti, a koje ne bi mogli ostvariti kao pojedinačne organizacije.
- **Dobri odnosi unutar mreže:** Rad mreže u svakom svom segmentu treba biti baziran na povjerenju, transparentnosti, uključivanju i odgovornosti. Mreža neće zaživjeti i neće imati kvalitetne rezultate ukoliko su odnosi između organizacija članica mreže poremećeni. U svakoj mreži postoje veće i manje organizacije, organizacije koje su vidljive u javnosti i one koje su manje vidljive, itd. Neke organizacije su navikle kroz dugi niz godina individualno djelovati i imati vrlo snažan stav o određenim pitanjima. U situacijama kada se stavovi zajednički dogovaraju, ove organizacije nailaze na izazove. Zbog toga je za članice mreže vrlo važno prepoznati moguće prepreke njihovog djelovanja i razmotriti načine na koje će reagirati u slučaju eventualnih nesuglasica i sukoba među svojim članicama.
- **Sudjelovanje i učinkovitost:** Pred svakom mrežom je izazov: kako ostvariti da njezine članice budu istovremeno uključene u donošenje i provedbu odluka – kako strateških, tako i svakodnevnih, a da istovremeno njezin rad bude učinkovit i da članice ne osjećaju da gube vrijeme i trenutak za djelovanje zbog predugog procesa konzultiranja i usuglašavanja. Ovaj izazov raste s rastom broja članica mreže. Uključivanjem u planiranja i provedbu svih zainteresiranih članica stvara se međusobno povjerenje, posebno u početnim fazama stvaranja mreže. Međutim, ukoliko članice ne iskuse vrijedne i konkretne plodove svoga rada, one više neće vidjeti razloga za postojanje mreže.

Potporna razvoju udruga

Leila Šehić Relić

Povezivanjem znanja i kapaciteta tri su udruge otvorile konzultativno-uslužni „šalter“ za potrebe razvoja lokalnih organizacija civilnoga društva u Slavoniji i Baranji

Projekt **ŠALTER – potpora razvoju civilnog društva** provodi mreža triju organizacija s područja Slavonije i Baranje koje kao važan dio svoje misije prepoznaju razvoj civilnog društva: *PRONI-centar za socijalno podučavanje*, *Volonterski centar Osijek* i *Projekt Građanske demokratske inicijative P.G.D.I.-Beli Manastir*. Partnerstvo između tih udruga kreirano je kako bi se umrežavanjem specifičnih znanja i vještina, kao i zemljopisnog područja djelovanja, pružila obuhvatna potpora razvoju civilnog društva na području Slavonije i Baranje. Suradnja i umrežavanje kapaciteta ovih triju organizacija je primjer pozitivne prakse u Hrvatskoj.

Radi se o mreži „šaltera“, odnosno info-ureda, u Osijeku, Vukovaru i Belom Manastiru u kojima stručnjaci nude usluge informiranja, savjetovanja, edukacije i tehničke potpore aktivnim pojedincima, civilnim inicijativama i organizacijama

civilnog društva s područja Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije.

Na temelju dugogodišnjeg rada u zajednici, uskom suradnjom s jedinicama lokalne i regionalne samouprave, te provedenim analizama i istraživanjima utvrđeno je da aktivni pojedinci i skupine s područja Slavonije i Baranje imaju sljedeće potrebe:

- potreba za kontinuiranim, cjelovitim i ažuriranim informiranjem
- potreba za organizacijskim razvojem
- potreba za tehničko-logističkom potporom.

Na temelju tih potreba kreirane su usluge info-centara.

Osim toga, ovaj projekt odgovara i na potrebu ostalih čimbenika da na jednom mjestu dobiju najvažnije informacije o djelovanju organizacija civilnog društva s područja Slavonije i Baranje. ■

Što se može dobiti na ŠALTERU ZA UDRUGE

U info-uredima u Osijeku, Vukovaru i Belom Manastiru aktivnim pojedincima, civilnim inicijativama i organizacijama civilnog društva se nudi:

Tehničko-logističku potporu

Korištenje ureda i uredske opreme za sastanke, radionice, javne tribine, okrugle stolove; korištenje telefona uz mogućnost faksiranja; korištenje Interneta; ispis i kopiranje dokumenata iz područja funkcioniranja organizacija civilnog društva; najam tehničke opreme (prijenosno računale, LCD projektor, fotoaparat...)

Informacije

Informacije o organizacijama civilnog društva putem on-line baze organizacija civilnoga društva (OCD); informacije o otvorenim natječajima za projekte;

informacije o različitim edukacijama za članove OCD-a; informacije o primjerima pozitivne prakse; informacije o ponudi i potražnji volonterskog rada; mogućnosti razmjene informacija između OCD-a.

Savjetovanje i edukaciju

Savjetovanje pojedinaca i skupina prema njihovim specifičnim potrebama što uključuje informiranje i podizanje razine potrebnih znanja i vještina.

Edukacija se provodi tematski za veći broj korisnika različitih profila. Povremeno se provodi i ciljano za pojedinačne organizacije (npr. strateško planiranje). Edukacija može biti jednokratna i modularna.

Aktivnosti provode stručnjaci – uposleni i volonteri.

Savjetodavne i edukativne usluge „ŠALTERA“

Korisnici mogu dobiti savjete i edukaciju iz sljedećih područja:

- osnivanje i registracija udruga
- administrativno poslovanje udruga
- financijsko poslovanje udruga
- pravna pitanja iz djelokruga rada udruga
- djelovanje građanskih (civilnih inicijativa) u zajednici
- umrežavanje i razvoj partnerstva
- dizajniranje projektnih ideja i izrada projektnih prijedloga
- predpristupni fondovi i upravljanje projektnim ciklusom (EU)
- razvoj volonterstva
- SOKNO: primjena sustava osiguranja kvalitete za neprofitne organizacije
- organizacijskog razvoja (strateško i operativno planiranje, izrada proračuna, upravljanje i rukovođenje, upravljanje ljudskim resursima, monitoring i evaluacija te odnosi s javnošću).

info

Volonterski Centar Osijek

Vij. I. Mažuranića 3, Osijek
Tel. 031/211 306
e-mail: osvlonteri@osvlonteri.com
www.osvlonteri.hr

PRONI Centar za socijalno podučavanje

204 Vukovarske brigade 86, Vukovar
Tel. 032/ 441 612
e-mail: vukovar@proni.hr

P.G.D.I.-

Joszefa Antala 3, Beli Manastir
Tel. 031/ 702 888
e-mail: projekt.grad@os.t-com.hr

Utjecaj volontera u kreiranju izgradnje mira u multietničkim zajednicama

Jindra Ranka, Munjiza Emerik, Peko Anđelka

Istraživanjem u Belom Manastiru, Dalju, Okučanima, Tenji i Vukovaru utvrđena je razina spremnosti za prosocijalno ponašanje koja ukazuje da se stvaraju uvjeti za samoodrživi razvoj tih multietničkih zajednica

O snažuje li građanski aktivizam zajednicu za mir

Istraživanje „Utjecaj volontera u kreiranju izgradnje mira i zajednice u multietničkim zajednicama“ prati i vrednuje postignuća treće etape rada volontera¹ u Belom Manastiru, Dalju, Okučanima, Tenji i Vukovaru. Centar za mir je provodio projekt Volonteri u izgradnji mira i zajednice financiran od strane Evangelische Entwicklungsdienst e.V. iz Bonna – kao nastavak višegodišnjeg rada na poslijeratnoj izgradnji mira u ratom pogođenim zajednicama istočne Hrvatske. U ovom broju KULTURE MIRA prikazane su neke od dobrih praksi tog projekta. U tim ratom pogođenim zajednicama volonteri su kroz tri godine (a neki i duže) radili na uključivanju i suradnji građana/ki u inicijative, aktivnosti i projekte od koristi za cjelokupnu zajednicu.

Istraživanjem se željelo ispitati mogu li volonteri, mentori i organizatori osnažiti multietničke lokalne zajednice za trajniji održivi mir i suživot. Građani/ke iz ciljnih zajednica čine eksperimentalnu skupinu. Odabrani su po modelu slučajnog izbora. Kontrolnu skupinu čine mještani/ke iz okoline Daruvara u kojima nema tako snažno organiziranog volonterskog rada. Posebno je ispitan utjecaj volonterskog angažmana na same volontere.

¹ Sredstva za istraživanje o utjecaju volontera u kreiranju uvjeta izgradnje mira i zajednice u multietničkim zajednicama velikim dijelom je financirala Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva.

Pokazatelji prosocijalnog ponašanja

Nužna pretpostavka za održivi mir i suživot je spremnost za prosocijalno ponašanje. Prosocijalno ponašanje smo definirali kao: smanjivanje etničkog stereotipa, socijalne distance i predrasuda, spremnost na verbalnu i praktičnu suradnju, odsustvo straha i osjećaj sigurnosti u multietničkim zajednicama.

U istraživanju su definirane četiri zavisne varijable koje će dovesti do sljedećih promjena:

1. do međunacionalnog približavanja (pojedinačne varijable unutar ove skupine su: smanjivanje predrasuda prema drugim narodima, smanjivanje strahova od drugih naroda i razvijanje nove kvalitete u komunikaciji među različitim narodima),
2. do osnaživanja multietničkih zajednica i njihovih uprava za samoodrživi razvoj (kroz isticanje prioriteta u svojoj lokalnoj zajednici, zadovoljstvo/nezadovoljstvo s radom lokalne uprave, vlastito sudjelovanje u lokalnoj samoupravi i iskazana želja za radom na određenim projektima u lokalnoj zajednici),
3. do stava općeg poboljšavanja kvalitete življenja specifično usmjerenog na budućnost,
4. do rasta motivacije za volonterski rad.

Testirane hipoteze

U istraživanju su postavljene sljedeće afirmativne (nulte) hipoteze (preliminarni odgovori na postavljeno istraživačko pitanje):

1. Rad volontera, mentora i organizatora smanjit će socijalne distance u multietničkim zajednicama.
2. Volonteri, mentori, organizatori osnažit će zajednicu u stvaranju uvjeta za samoodrživi razvoj.
3. Volonterski rad osnažit će i dodatno motivirati i same volontere.
4. Sve navedene promjene poboljšat će i perspektivnost na području očekivane kvalitete življenja.

Ključna opservacija: stvoreni povoljni uvjeti za samoodrživi razvoj

Iako sve promjene nisu statistički značajne, konstanta su pozitivne tendencije na većini analiziranih područja i pojedinačnih varijabli. Stoga se može prihvatiti teza da se stvaraju povoljni uvjeti zajednice za samoodrživi razvoj u uvjetima multietničkih zajednica. Bit će vidljiv po aktivnosti pojedinaca i skupina iz zajednice koji će pokretati pozitivne društvene promjene, po izgradnji zajedničke vizije budućnosti zajednice i suradnji (unutar civilnoga sektora i između svih triju sektora društva) na unapređenju kvalitete življenja.

Ključni rezultati istraživanja su:

Veća spremnost na suživot, komunikaciju i zajedničke aktivnosti

Volonterski rad u multietničkim zajednicama rezultirao je promjenama na području prosocijalnog ponašanja ispitanika. U lokalnim zajednicama u kojima su radili volonteri ispitanici su izrazili veću spremnost za suživot i toleraniji stav za protekla loša iskustva na razini statističke značajnosti 0,05. Isto tako su iskazali veću spremnost na području međusobne komunikacije i sudjelovanja u zajedničkim praktičkim aktivnostima.

Veće očekivanje u budućnosti

Kao posljedicu navedenih promjena možemo vezati znatno veće očekivanje na području životnog zadovoljstva u budućnosti u odnosu na sadašnjost i prošlost. Ispitanici eksperimentalne skupine više očekuju od budućnosti u odnosu na ispitanike kontrolne skupine.

Zadovoljstvo radom lokalne uprave

Ispitanici eksperimentalne skupine zadovoljniji su radom lokalne uprave, mogu navesti više potrebnih prioriteta za svoju lokalnu zajednicu, u prosjeku više sudjeluju u aktivnostima na području svoje lokalne zajednice i spremniji su i u budućnosti raditi u svojoj lokalnoj zajednici. Uočene razlike u odnosu na kontrolnu skupinu nemaju statističku značajnost, no one su vidljive i sigurno ih pored ostalih faktora možemo vezati i uz rad volontera.

O snaženost i motiviranost volontera

Volonteri koji su radili u multietničkim zajednicama i sami su doživjeli promjene. Nakon trogodišnjeg volonterskog rada u zajednicama volonteri iskazuju statistički veće zadovoljstvo na području značaja i općeg zadovoljstva volonterskim radom kao i veće zadovoljstvo radom lokalne samouprave i svojim sudjelovanjem u radu lokalne samouprave.

Pri tome iskazuju manje zadovoljstvo s kvalitetom života no prije nego što su se uključili u volonterski rad. Istovremeno su izrazili stav da od života sada znatno više očekuju nego li su očekivali u vrijeme početnog ispitivanja.

Positivni trendovi

Vidljive su pozitivne promjene na većini analiziranih područja i pojedinačnih varijabli te bi mogli prihvatiti tezu da se stvaraju povoljni uvjeti zajednice za samoodrživi razvoj u uvjetima multietničkih zajednica.

Utjecaj volontera u kreiranju uvjeta izgradnje mira i zajednice u multietničkim zajednicama

info

Publikacija s cjelovitim istraživanjem može se dobiti u Centru za mir Osijek

IN MEMORIAM

Petar Gazibara 1935. - 2007.

Petar je rođen 12. srpnja 1935. godine u Velikoj Peratovici u Grubišnom Polju. Svoj radni vijek je proveo u prosvjeti posvetivši se obrazovanju i odgoju. Nakon rada u osnovnim školama u Turčević Polju i u Grubišnom Polju, 1964. godine došao je u Baranju te radio u nekoliko osnovnih škola, u Zlatnoj Gredi, u Dardi te, od 1973. godine u osnovnoj školi u Bilju gdje je duže vrijeme bio i ravnatelj.

Kao pravi narodni učitelj uvijek je bio aktivno uključen u sva zbivanja i promjene u svojoj zajednici. U vrijeme Domovinskog rata sa školskom djecom odlazi u Makarsku gdje, u progonstvu, radi do svog umirovljenja 1993. godine.

No, mirovina za Petra nije bila i prestanak angažmana u zajednici i za zajednicu. Uključuje se u mirovni rad. Centar za mir je za Petra, kako je sam rekao, bio mjesto susreta dobrih ljudi u teškim vremenima. U knjizi „Znak nade“ zapisane su njegove riječi: „U ratu dobri ljudi postaju još bolji... Za mene je bilo prekrasno iskustvo vidjeti kako prijateljstvo pobjeđuje etničke podjele“. Znao se našaliti nazivajući se ratnim profiterom jer je u ratu stekao brojne prijatelje.

A i mi smo dobili prijatelja i suradnika. Naučili smo od Petra da je hrabrost koja stoji iza pouzdanja u ljudskost, solidarnost i suosjećanje ona koja je, ujedno, izvor ustrajnosti za činiti dobro. Naučili smo da se te vrline mogu živjeti unatoč progonstvu, unatoč razdvajanju obitelji crtom bojišnice i unatoč nepovjerenju koju je sredina pokazivala prema mirovnom radu.

Petar je na miru radio vrlo konkretno, u Naselju prijateljstva u Čepinu, ali i u mnogim drugim mjestima od Bilja do Pakraca pomagao je učiniti prognanički život lakšim i smislenim, sudjelovao je u pripremi za povratak, pratio ljude na susrete i prve obilaskе svojih domova, u Baranji je nadgledao prve lokalne izbore nakon reintegracije...

Nama u Centru za mir je posebno bila važna Petrova potpora kroz rad u Upravnom odboru. Zalagao se za konkretnost i učinkovitost u, ponekad predugim, diskusijama, posebno kada smo se suočavali s ograničenjima vlastitih mogućnosti u odnosu na rastuće potrebe zajednice. Njegov bi komentar ili pitanje često bili ti koji su pomogli da se donese odluka na koju potrebu možemo odgovoriti, koji smo iskorak spremni učiniti.

Petru je bio pravi dokumentarist naših zajedničkih mirovnih nastojanja. Zahvaljujući njegovu smislu za praćenje zbivanja, ljubavi prema fotografiji i sistematičnosti prvo desteljeće rada članova i članica Centra za mir je ostalo zabilježeno u nizu foto-albuma. Oni su svakom od nas dragocjen vremeplov nade, solidarnosti i hrabrosti, a, vjerujemo, bit će važan dio arhivske građe o našem radu.

Naša tuga za Petrom je proslava njegova života koji je bio ispunjen istinskom radošću i povezanošću.

Članovi i članice Centra za mir, nenasilje i ljudska prava

Na mom putovanju u Osijek u svibnju ove godine, dok sam razmišljala o tome kako ću uskoro sresti neke divne prijatelje, naročito sam se radovala ponovnom susretu s Petrom.

Od našeg prvog susreta u Osijeku, Petar i ja smo razvili posebno prijateljstvo, na kojem sam duboko zahvalna. On je bio velikodušan sa svojim vremenom – dočekujući me u Zagrebu i vozeći me natrag u Zagreb te u druga mjesta u okolini Osijeka. Iako nije dobro govorio engleski jezik, a ja nisam govorila njemački, naučili smo vrlo dobro komunicirati unatoč jezičnim poteškoćama. Tako sam upoznala Petra i shvatila da je on neuobičajeno velikodušno ljudsko biće, koga je vrlo jednostavno voljeti i imati u njega povjerenje.

Često iznova uzmem u ruke foto-album različitih događaja koje je, s iznimnim fotografskim nadahnućem, zabilježio Petar. To je divan poklon.

Margareta Ingelstam

Mile Mrkobrada 1949. - 2007.

Mile Mrkobrada je umro u veljači 2007. godine, u svojoj pedesetdevetoj godini života, nakon kratke i teške bolesti. Miletovoj obitelji, prijateljima, susjedima i kolegama i kolegicama s posla u „Borovu“ iskazujemo sućut zbog gubitka supruga, oca, prijatelja i suradnika.

Trebalo je vremena da tuga i osjećaj iznenadne praznine dopuste da iz naših srca progovori zahvalnost Mili za to što je bio. Oduševljeni smo time kakav je bio. Povezivala nas je, više od svega, vizija miroljubive zajednice i miroljubivog svijeta.

Mile je, sa svojom užom obitelji, jedan od rijetkih „ostalnika“ u Berku, odlučio je ostati u svojoj kući i svom mjestu kada je ono reintegrirano u Hrvatsku, a kada ga je većina srpskog stanovništva napustila. Govorio je da je znao da mu, kao Srbinu, neće biti lako jer su u selu mnogi ljudi bili zatočeni i mučeni, mnogo ih je ubijeno, velikom broju se još uvijek ne zna mjesto ukopa. Govorio je da razumije tugu i ogorčenje obitelji ubijenih i nestalih. Na njegovu inicijativu je skupina mještana, Hrvata i Srba, zajedno otišla Predsjedniku Republike Hrvatske i tražila da se pronađu i kazne počinitelji kako bi oni drugi imali šansu zajedno živjeti u miru. Nedavno je pozvao nas iz Centra za mir da pomognemo udruzi LUC organizirati razgovore mještana jer misli da ne mogu „dalje“ dok ne rasčiste teško naslijeđe počinjenih ratnih zločina.

No, Mile je isto tako bio svjestan da za te teške procese treba vrijeme, strpljivost i upornost. Pokazao je da je spreman tako misliti, činiti i živjeti. Među prvima se uključio u okupljanja, razgovore i edukacije koje je Centar za mir organizirao za mještane Berka kako bi im pomogao prebroditi traume, otvoriti međusobnu komunikaciju i olakšati suradnju na obnovi zajednice.

Postao je jedan od prvih mirovnih aktivista Berka, javno se zalagao za mir. Suosnivač je udruge LUC koju vodi vizija Berka kao zajednice aktivnih, odgovornih i svjesnih građana, a potiče moto „Bolje je upaliti malo svjetlo no proklinjati tamu!“.

Mile je bio pouzdan suradnik, važan mu je bio razgovor i dogovor, a bio je čvrst i dosljedan oko planiranja i provedbe dogovorenog. Govorio je mirno i jednostavno, a mudro. Nije se ustručavao pitati u slučaju da nije razumio što je sugovornik/ca htio/la reći pa smo znali da uvijek pažljivo sluša.

Mile se nije ustručavao uključiti u edukacije za koje je držao da mu mogu pomoći u mirovnom radu u zajednici. Njegov doprinos u promišljanju tema i povezivanju sa životnim situacijama bili su, uvijek, dragocjeni svim sudionicima radionica. Uspješno je završio edukaciju za rad u zajednici i za medijatora. Često je govorio da će, kada ode u mirovinu, sve svoje slobodno vrijeme posvetiti medijaciji – mirnom rješavanju sporova u zajednici.

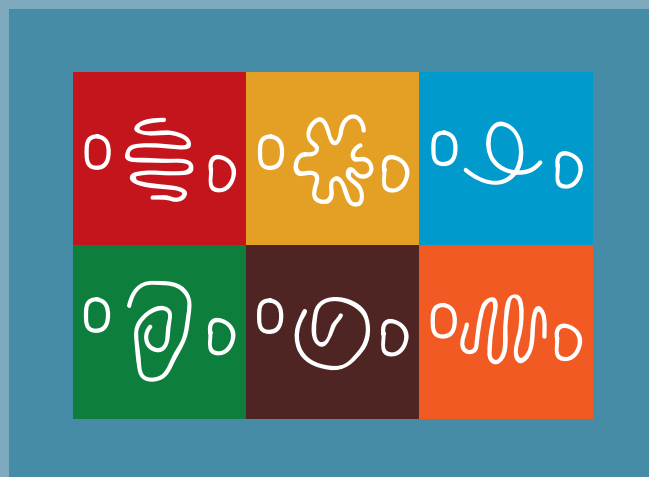
Radeći tako Mile je pridonio da udruga LUC stekne prijatelje iz cijele Hrvatske i iz svijeta te da postane prepoznatljiva kao mjesto iz kojeg se mirovna poruka širi među obične „male“ ljude, što se ta mala luč upalila i što svijetli.

Članice i članovi udruge LUC i Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

ODBACI NASILJE

DIJELI S DRUGIMA

POŠTUJ ŽIVOT

SLUŠAJ KAKO BI RAZUMIO / LA

OTKRIJ SOLIDARNOST

ČUVAJ PLANETU